

Maj 1963

RODNA GRUDA

RODNA GRUDA

Med prvimi »lastovkamic« kakor smo se navadili reči, je letos prispel na oddih v našo deželo svetovno znani violinist jugoslovanskega rodu Zlatko Baloković s soprogo. Umetnik že vrsto let živi v ZDA, v rojstno domovino pa redno prihaja na oddih. Letos sta se s soprogo najprej ustavila na Korčuli, nato pa sta preživela nekaj tednov v Dubrovniku. Tam je umetnik priredil tudi koncert, na katerem je igral na znameniti Stradivarijevi violini. Baloković ima namreč eno največjih zbirk dragocenih violin na svetu. Dne 20. marca sta uglednega rojaka in velikega rodoljuba in njegovo soprogo sprejela na Brionih tudi predsednik republike Josip Broz - Tito in soproga Jovanka.

Prvomajski pozdrav
iz domovine

IGOR PRESEREN

Dobili smo novo ustavo
Stara Ljubljana se umika
novi

**NEŽA MAURER
INA SLOKAN**

Mladost pod tujim soncem
Pozdravljeni — doma!

JUS KOZAK

Delo in naloge Slovenske
izseljenske matice

**LUC MENASE
FRANCE VURNIK**

Gore, kras, morje
Po domači deželi

**MARIJAN KRAMBERGER
VIDE PETKOVŠEK
ERNEST PETRIN**

Rodno mesto (odlomek)
Kulturni zapiski

**VIDE PETKOVŠEK
MARJA CERKOVNIK
SVETLANA STEFANOVIČ**

Vladimir Makuc
Pesniški portret
Marijana Krambergerja

**SLIKA NA NASLOVNI
STRANI: JOŽE GAL**

Zemlja
Planica 1963
Jugoslovanska mladina
bo končala
avtomobilsko cesto
Naš športni par
Naša velika in visoka
Zakaj imam Tita rada
Naši ljudje po svetu
Vprašanja in odgovori

Poštarski dom na Pohorju

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Rodno grudo izdaja Sloven-
ska izseljenska matica v
Ljubljani. Izhaja dvanajst-
krat na leto. Letna naroč-
nina za prekomorske države
je 4 dolarje. Poštnina pla-
čana v gotovini. Ureja ured-
niški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRŠCAJ

Uredništvo in uprava: Slo-
venska izseljenska matica,
Ljubljana, Cankarjeva 1/II.
Rokopisov in slik, ki jih
nismo naročili, ne vračamo.
Čekovni račun pri Komu-
nalni banki 600-11/608-51

PREBERITE

IN

SHRANITE

SEZNAM PREDSTAVNIŠTEV
FLR JUGOSLAVIJE V DRŽAVAH,
KJER ŽIVE SLOVENSKI IZSELJENCI
SEZNAM TRGOVIN V SLOVENIJI,
KI PRODAJAJO BLAGO
TUJIM TURISTOM Z 20% POPUSTOM

Oboje je zadaj na barvnem listu

Slovenski
izseljenski koledar
1963

Je razprodan!

Naknadnim naročnikom žal nismo mogli poslati koledarja, zato prosimo vse, ki se zanimajo za to lepo in zanimivo knjigo, da čimprej pošljejo naročilo za

SLOVENSKI
IZSELJENSKI KOLEDAR 1964

na naslov:

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana, Cankarjeva 1
ali najbližjemu zastopniku

IZPOLNITE IN VRNITE
PRILOŽENO NAROČILNICO

ISCEMO ZASTOPNIKE!

Hotel Turist

LJUBLJANA, DAŁMATINOVA 15
YUGOSLAVIA

Tel.: 33-244, 31-110

Wire: Turisthotel Ljubljana

This comfortable hotel,
running hot and cold water,
central heating, passenger lift,
telephones in the bedrooms,
bathrooms, private apartments,
audible and visible signals.
Excellent catering;
international kitchen and national
dishes; own restaurant with
pleasant garden
and private rooms for parties

Gozdno gospodarstvo Maribor

s svojimi obrati: Ruše, Lovrenc
na Pohorju, Podvleka, Oplotnica
in Slovenska Bistrica

vzdržuje in neguje ter eksploatira
gozdove SLP in samostojno opravlja
vse gradnje gozdnih komunikacij

GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR
TYRŠEVA ULICA 15

Prvomajski pozdrav iz domovine

V teh nekaj uvodnih besedah 5. številke Rodne grude bi radi sporočili prvomajski pozdrav našega delovnega človeka vsem rojakom, ki delajo v rudnikih, na gradnjah, na farmah in na drugih deloviščih širom po svetu.

Naši delovni ljudje pošiljajo prvomajske pozdrave rojakom starejše generacije iz rudniških revirjev in vsem drugim, ki so pred desetletji bili prisiljeni, da si v svetu poiščejo zaslužek, ker jih revna zemlja doma ni mogla preživeti. Dalje vsem, ki jih je preganjal protiljudski režim, ker so bili samonikli in niso hoteli prodati svoje nacionalne in delavske zavesti. Naši ljudje pošiljajo prvomajske pozdrave tudi vsem tistim ljudem naše krvi, ki so se v poznejših letih izselili iz Jugoslavije in tistim, ki hodijo na delo v tujino v današnjih dneh in si pošteno služijo svoj kruh v raznih državah po svetu, zlasti v bližnjih evropskih. Pošiljajo pozdrave vam, mladi delavci, in vam želijo dobrih uspehov, kjer ste in kjer delate. Naša dežela je v svoji demokratičnosti odprla meje na stežaj, navzven in navznoter. Vračajo se tisti, ki so še pred leti menili, da se ne bodo nikdar več vrnili; odhajajo pa v tujino nekateri mladi ljudje, da bi preizkusili, kakšno je življenje v drugih deželah. Naša dežela nikomur ne brani, da bi si poiskal življenjsko srečo kjerkoli na svetu. Danes je ves svet povezan v proizvodnji in svetovna delitev dela postaja čedalje bolj sistem in ne slučaj. Mlad človek je nagnjen k temu, da rad za nekaj časa pogleda v svet. In tako gredo na delo v tujino nekateri naši mladi delavci. Želimo jim uspehov in zadovoljstva! Kaj radi se ob povratku ali na obisku v poletnih mesecih oglašajo pri nas na Izselski matici in nam pripovedujejo o svojih izkušnjah, doživetjih in uspehih, pa tudi o razočaranjih. Nekaj je med njimi tudi takih, ki se pridejo domov zdraviti, ker so v tujini delali dvakrat in trikrat več kakor doma, da bi čimprej zaslužili za stvar, ki so jo želeli kupiti. Toda to dvojno, trojno delo ni ostalo brez posledic za njihovo mlado telo. Niso dobro ocenili svojih sil. Kupili so, kar so želeli, zapravili pa so si zdravje.

Tudi tem najmlajšim rojakom pošiljajo naši ljudje prvomajske pozdrave! Hkrati s pozdra-

vi pa izražamo zaupanje v vas, da ostanete zvesti nasledniki tiste generacije, ki je v Jugoslaviji priborila delovnemu človeku nacionalno in razredno svobodo.

Prav te dni smo sprejeli novo slovensko in jugoslovansko ustavo. Vanjo si je naš delovni človek zapisal pravice, ki se je zanje boril desetletja v trdem boju zoper razrednega in nacionalnega sovražnika in si jih končno priboril ter jih danes že uživa. Danes si to pravico zapisujemo v ustavo z vsemi natančnimi in podrobnimi določili. Te pravice so stvarnost. S sprejetjem ustave smo jih iz stvarnosti samo še prenesli v napisani dokument.

Vaši očetje in matere so dvignili Jugoslavijo v deželo, kakršna je danes. Ves svet jo pozna po njeni vztrajni borbi za napredek vsega ljudstva. Vaši starši so pomagali zrušiti staro družbo, ki je temeljila na izkoriščanju, političnem zatiranju in nacionalni neenakopravnosti. Generacija pred vami je pomagala ustvariti novo družbo, v kateri človeško delo in človek nista predmet izkoriščanja in v kateri imajo narodi skupaj in vsak posamič vse možnosti in pogoje, da se svobodno in vsestransko razvijajo.

Vaši starejši tovariši, ki so se izselili v času pred drugo svetovno vojno, ker so jih zaradi njihove zvestobe delavskemu razredu preganjali in zapirali, so se tudi v deželah, kjer so se naselili, pridružili borcem za napredek in proti zatiranju. Vključili so se v tamkajšnje napredne tokove in hkrati živo spremljali dogajanje v stari domovini ter podprli v njej vse tisto, kar je bilo napredno in pripadnikom delavskega razreda v čast. Čeprav so živeli daleč od domovine in mnogi med njimi niso nikdar več videli svojega rojstnega kraja, po čemer so hrepeneli vse svoje življenje, so ostali do svoje domovine do kraja pošteni. Spominjamo se jih s spoštovanjem.

Slovenska izselska matica in naši delovni kolektivi pošiljamo starejšim in mlajšim izseljencem kakor tudi domoljubnim izselskemu organizacijam, klubom, pevskim in dramskim društvom, udruženjem, redakcijam, upravam slovenskih kulturnih domov in knjižnic ter drugim podobnim združenjem slovenskega življa po svetu — najlepše prvomajske čestitke in pozdrave!

Dobili smo novo ustavo

V Sloveniji je sodeloval v ustavni razpravi vsak tretji občan. Pomembnost teh razprav ni bila le v njihovi množičnosti, temveč predvsem tudi v tem, kako globoko so posegli v probleme. Ob tekstu ustave so občani presojali svoje osebne pravice, svoj položaj v kolektivu, položaj kolektiva v družbi. Sami pa so na osnovi lastnih izkušenj skušali razumevati tekst ustave, iskali razlage, predlagali nove formulacije in ob tem zoreli miselno in idejno. Tako se občani ne zavedajo le svojih pravic, temveč tudi svojih dolžnosti v kolektivu in skupnosti. Kmetje, na primer, so v začetku razprave o ustavi pogosto spraševali o zemljiškem lastništvu, dedovanju in maksimumu, kasneje pa so svoj položaj vedno bolj presojali v okviru naglo razvijajočega se gospodarstva, ki tudi nje vključuje v sodelovanje z družbenim sektorjem kmetijske proizvodnje.

Dne 7. aprila je Zvezna ljudska skupščina na svojem zasedanju, ki je bilo zadnje zasedanje skupščine četrtega sklica, sprejela novo ustavo Jugoslavije, ki se bo odslej imenovala Socialistična federativna republika Jugoslavija. Ta zgodovinski akt je potekel v zelo svečanem vzdušju, ki ni zajelo le dvorane skupščine, kjer so predsednik republike Tito in 566 zveznih ljudskih poslancev z burnim odobravanjem pozdravili besedilo odloka o razglasitvi ustave. Prebral ga je predsednik Zvezne ljudske skupščine Petar Stambolić. Zgodovinski dogodek so spremljali tudi milijoni Jugoslovanov ob radijskih in televizijskih sprejemnikih, saj nova ustava ni le ustava države, temveč v pravem pomenu besede družbena listina, dokument vseh jugoslovanskih državljanov, dogovor naših občanov in naših narodov o pogojih nadaljnjega dela in življenja. To je ustava, ki jo je oblikovalo in dopolnjevalo ljudstvo v javni razpravi, ki je trajala dobre štiri mesece.

Razpravljali so po vsej državi v organizacijah Socialistične zveze, Zveze mladine, sindikatih in drugih organizacijah, na univerzah, šolah, v delovnih kolektivih, strokovnih in drugih združenjih. Po anketi, ki sta jo izvedla Institut družbenih znanosti in redakcija časopisa Borba, je nad 80 odstotkov državljanov starih nad 18 let, odgovorilo, da poznajo vsebino ustave. V vsej državi je bilo prirejenih okrog 70 tisoč zborovanj, na katerih so razpravljali o predosnutku ustave. Teh zborovanj se je udeležilo nad 6 milijonov državljanov, izmed katerih je približno 300 tisoč dajalo razne predloge, izražalo mnenja in stavilo vprašanja. Številni posamezniki in skupine občanov so pošiljali svoje pripombe in predloge neposredno komisiji za ustavna vprašanja. Na razne načine — v obliki pisem, predlogov, beležk s posvetovanj itd. je komisija za ustavna vprašanja dobila nekaj nad deset tisoč predlogov in vprašanj. Vse to priča o izredno živem interesu najširšega kroga občanov za probleme, katere rešuje nova ustava.

Osnovne značilnosti nove ustave je v svojem ekspoziciji prikazal Edvard Kardelj, ki je med drugim naglasil: »Nova ustava je zakon, ki ureja odnose, kakršne imamo zdaj v naši družbi. Kot takšna je neposreden odsev naše stvarnosti, tako po odnosih, ki jih sankcionira in štiti, kakor tudi po oblikah in sredstvih, pravicah in dolžnostih, ki jih vzpostavlja in s katerimi opredeljuje družbeni položaj človeka ali zagotavlja funkcije in sredstva posameznih družbenih organov.«

V svoji razpravi se je Kardelj dotaknil tudi vprašanj, ki jih obravnava ustava glede mednarodne politike Jugoslavije. Dejal je:

»Ena pomembnih značilnosti nove ustave je, da vsebuje tudi načela za mednarodne odnose Jugoslavije, oziroma za njeno zunanjo politiko. Vključitev teh načel v ustavo je na eni strani izraz internacionalistične orientacije socialistične Jugoslavije, na drugi strani pa odsev priznanja nujnosti, ki jo sodobni razvoj proizvodjalnih sil, znanosti, kulture in civilizacije nalaga vsem narodom sveta, namreč nujnosti njihovega zблиževanja in združevanja za uresničenje skupnih interesov. Narodi so čedalje bolj medsebojno odvisni, ne več na stari, imperialistični način, v oblikah najrazličnejših hegemonističnih zapostavljanj, marveč kot enakopravni subjekti, ki v medsebojnem sodelovanju prevzemajo tudi določene odgovornosti drug do drugega. V tem smislu je naša ustava tudi odsev pripravljenosti narodov Jugoslavije, da se v pogojih enakopravnosti, ohranitve svoje suverenosti in neodvisnosti ter svoje notranje in zunanje politike vključujejo v vse oblike mednarodnega sodelovanja, ki predstavlja skupni interes držav ozir. narodov.

Razen tega naša ustava na očiten način podarja še dvoje načel. Prvič, ustava odklanja

vojno oziroma grožnjo s silo kot sredstvo v mednarodnih odnosih. Ustava priznava pravico do uporabe orožja samo v primeru zakonite obrambe in v revolucionarnem boju ljudstev za njihovo osvoboditev izpod imperialističnega podjarmljenja. Drugič, naša ustava razglašala politiko koeksistence za osnovo jugoslovanske zunanje politike v odnosih z deželami različnega družbenega ali političnega sistema. Družbeni napredek je predvsem stvar revolucionarnega, političnega, idejnega in kulturnega boja znotraj vsake posamezne dežele. Jugoslovanska ustava odklanja mednarodno vojno kot obliko nasilnega vsiljevanja kakršnegakoli družbenega sistema drugemu narodu.

V mednarodnem sodelovanju se bo Jugoslavija zavzemala za pomoč gospodarsko nezadostno razvitim deželam, Jugoslavija bo gojila duh socialističnega internacionalizma in se borila za odstranitev ovir na poti k progresivnemu zблиževanju narodov, kakor tudi za napredne odnose v mednarodnem sodelovanju, posebej pa za uveljavljanje socialističnih načel v teh odnosih, kjer obstajajo za to objektivne možnosti.

Socialistična načela naše notranje politike se tako dopolnjujejo in povezujejo z načeli za mednarodne odnose narodov Jugoslavije in tvorijo z njimi enotno celoto.◀

Zvezna ljudska skupščina je na svoji zaključni seji sprejela tudi štiri zakone, ki so organsko povezani z ustavo. Oba skupščinska zbora sta sprejela tudi predlog izvršnega odbora Socialistične zveze, da se svečano proslavi letošnja 20. obletnica zgodovinskega drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu, na katerem so bile izdane prve pravne listine o najbistvenejših sestavinah državne ureditve v novi Jugoslaviji. Splošne ljudske proslave naj bi bile skozi vso letošnjo jesen, zaključile pa bi se s centralno proslavo 29. in 30. novembra v Beogradu.

Ko so narodi Socialistične federativne republike Jugoslavije sprejemali svoje republiške ustave, so začeli novo stran v zgodovini svoje nadaljnje rasti, dela in življenja. V torek, dne 9. aprila je ta svoj zgodovinski dan doživela Slovenija. Tudi ustavna načela naše nove republiške ustave so odraz sedanjih dosežkov našega materialnega in družbenega napredka, obenem najmočnejša spodbuda za hitrejši in bolj dosleden nadaljnji razvoj. Zato je bila nova ustava Socialistične republike Slovenije sprejeta z enakim navdušenjem in ponosom, kakor je bil v nedeljo sprejet naš skupni jugoslovanski ustavni dokument.

Akt sprejema in razglasitve nove ustave SR Slovenije je bil na dnevnem redu ob zadnjem zasedanju Ljudske skupščine LR Slovenije.

V svojem ekspezeju je predsednik republiške ustavne komisije tov. Miha Marinko med drugim

dejal, da je javna razprava o predosnutku ustave trajala štiri mesece. »Vso širino, globino, obseg in prizadetost, ki so jo izpričale množice občanov z vsestransko udeležbo na ustavnih razpravah, lahko ilustrirajo v zadostni meri podatki Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije in republiške ustavne komisije o številu organiziranih razprav, o udeležbi občanov ter o danih pripombah in spreminjevalnih, oziroma dopolnjevalnih predlogih. Po teh podatkih, ki ne zajemajo ustavnih obravnjav v šolah, v vrsti drugih ustanov, v strokovnih društvih itd. in tudi ne zajemajo prispevkov v dnevnem in periodičnem tisku, je registriranih okrog 8000 sestankov, ki se jih je udeležilo skoraj pol milijona prebivalcev republike. Republiška ustavna komisija je prejela toliko pripomb in mnenj, da je bilo na temelju le-teh formuliranih 348 sprememb, ki so se nanašale na 145, to je na več kot polovico členov osnutka ustave.◀

Na skupni seji, ki ji je predsedovala predsednica Ljudske skupščine LRS Vida Tomšičeva, je bila slovesno razglašena ustava Socialistične republike Slovenije in zakon o njeni izvedbi. Odlok o razglasitvi ustave je prebrala predsednica Ljudske skupščine Vida Tomšičeva. V svoji zaključni besedi je med drugim poudarila:

»Imamo čast in srečo, da smo kot izvrševalci in tolmači volje in želja naših občanov bili danes poklicani, da izglasujemo in razglasimo ustavo, ki ni samo mejnik v življenju naših delovnih ljudi, v življenju Socialistične republike Slovenije in Socialistične federativne republike Jugoslavije, ni samo mogočno orožje za še smelejše razvijanje naše socialistične družbe, ampak tudi svetla pridobitev, pomembna za vse napredne ljudi v svetu.◀

Zdaj se državljani po vsej Jugoslaviji pripravljajo na volitve. Zlasti razgibano se pripravlja na volitve naša mladina. Iz njihovih vrst so tudi številni kandidati za občinske odbornike in za poslance.

Ves svetovni tisk, tuje časopisne agencije in radijske postaje so obširno poročale o sprejetju nove ustave Jugoslavije.

Stara Ljubljana se umika novi

IGOR PRESEREN

Marsikateri Ljubljančan, ki nekaj mesecev ni bil v tem ali onem predelu Ljubljane in ga potem zanese pot v tisti predel, večkrat začuden obstane pred novimi zgradbami. »Le kdaj so spet to reč sezidali,« se začuden sprašuje pred stavbo, ki je zrasla tako rekoč čez noč.

Res je — Ljubljana zelo hitro spreminja svojo podobo. Nove stavbe rastejo kot gobe po dežju. Stare hiše izginjajo v nekaj tednih. Že Ljubljančani težko sledijo nagli rasti glavnega mesta Slovenije, še teže je to za tiste, ki pridejo v Ljubljano morda enkrat samkrat v letu ali pa celo enkrat v več letih. Pravcati »šok« pa seveda doživljajo tisti, ki so belo Ljubljano zadnjikrat videti tik pred drugo svetovno vojno in potem po več kot 20 letih spet prišli v prestolnico Slovenije. Kje je starodavni »Figovec«? Kje so nizke hišice od »Figovca« proti pošti? Kje je ozka Šelenburgova ulica? Tako in podobno se sprašujejo vsi tisti, ki Ljubljane že niso videli več desetletij.

V prihodnjih dveh, treh letih bo Ljubljana še bolj spremenila svojo podobo, zlasti v središču mesta, pa tudi v predmestjih. Zato želimo prav na kratko seznaniti naše bralce s tem, kar bo že v bližnji prihodnosti dobila Ljubljana.

Že lani so Ljubljančani opazovali gradbene stroje, ki so se zagrizli v zemljo na nekdanjem nunskem vrtu za nunsko cerkvijo. To zemljišče v najožjem mestnem središču je postalo že preveč dragoceno, da bi na njem še lahko pustili rasti solato in travo. Letos je ta površina vsa razorana od težkih gradbenih strojev. Trenutno tu grade v veliki globini parkirne prostore, in sicer v dveh nadstropjih. Ko bodo parkirni prostori pokriti, bodo v dveh etažah lahko sprejeli do 600 osebnih vozil.

Celotna površina bivšega nunskega vrta bo že v bližnjih letih preurejena v novi Trg revolucije, ki bo segal od Erjavčeve ulice na jugu, do Šubičeve na severu in do Prešernove (bivše Bleiweisove) na zahodu, na vzhodu pa ga deli od starega Trga revolucije (Kongresnega trga) poslopje nekdanjega nunskega samostana, sedanjega šolskega poslopja. Ta razsežna površina bo urejena kot ploščad, ki bo lahko sprejela do 100.000 ljudi.

Na južni strani novega Trga revolucije bosta zrasli dve 21-nadstropni stolpnici, v prvi bodo prostori Izvršnega sveta in Ljudske skupščine LRS, v drugi pa bodo imela svoje upravne prostore nekatera večja podjetja. Proti gradu bo obr-

Tudi te hiše v nekdanjem Gradišču so se morale umakniti, da bo nova Ljubljana sproščeno zadihala

njena razsežna zgradba nove veleblagovnice, ki bo imela 5 nadstropij (2 pod zemljo, pritličje in 2 etaži nad zemljo). Pod zemljo na novem Trgu revolucije bo zgrajena tudi velika kinodvorana s 1400 sedeži. Osrednji objekt na tem prostoru pa je spomenik revolucije, ki bo odkrit leta 1965 ob 20-letnici zmagovitega zaključka revolucije. Razen tega bo na Trgu revolucije ob Erjavčevi cesti zrasel še Dom tehnike, v katerem bo Centralna tehnična knjižnica.

Vzporedno z izgradnjo novega Trga revolucije so prav te dni začeli preurejati tudi nekdanje Gradišče. Že letos bo rekonstruirana Titova cesta od pošte pa vse do Aškerčeve v 14 m široko magistralo s štirimi pasovi za vozila. Seveda bo zato potrebno porušiti nekaj hiš. Izginile bodo nizke stavbe v Gradišču med Gregorčičevo in Rimsko cesto (ob bivšem Ferantovem vrtu), podrli pa bodo v Gradišču stavbe številka 1, 3, 5, torej od vogalne hiše do trgovine »Šumič«. Na vzhodni strani Gradišča pa bo treba že letos zgraditi arkade, kjer bodo urejeni pločniki za pešce. Te arkade bodo segale od križišča Titova—Šubičeva, pa vzdolž Gradišča vse do Aškerčeve ceste. Pod rekonstruirano Titovo cesto pa bo urejenih več podhodov za pešce, tako na Trgu revolucije, pri Erjavčevi ulici in na Aškerčevi.

Že letos bo v središču mesta stavba »Na-me« pred pošto (bivša Batova palača) dobila sosedo — prav tako veliko zgradbe nove »Na-me«. Če gremo po Titovi nekoliko dalje proti severu, pridemo do Ajdovščine, kjer na začetku Dalmatinove ulice raste nova stolpnica »Metalke«, še bolj proti severu (med Titovo, Trdinovo in Pražakovo ulico) pa bo zrasla 14-nadstropna stolpnica. Sicer pa na naj bo o središču tokrat dovolj.

Kaj pa raste novega v Šiški? Blizu novega občinskega poslopja je že zrasel nov hotel in nova kinodvorana. Že letos bodo začeli na zahodni strani Celovške ceste graditi več velikih stanovanjskih blokov in stolpnic (šest 12-nadstropnih stolpnic in štiri 8-nadstropne bloke). Tudi blizu pivovarne »Union« je v bližnji prihodnosti predvidena gradnja nove stolpnice. Bolj proti severu bodo začeli rasti novi objekti tovarne »Iskra«, v neposredni bližini »Litostroja« pa je bilo pred kratkim dograjeno novo poslopje podjetja »TIKI«.

Pa pojdemo še v Bežigrad! Nasproti Gospodarskega razstavišča ob preurejeni Titovi cesti, tam, kjer smo lani dobili podvoz, je predvidena gradnja velike nove tiskarne »Dela« z vsemi prostori za uredništvo in upravo. Nove stavbe za Bežigradom bodo že v kratkem pričela graditi tudi podjetja »Lesnina«, »Astra« in »Elektrotehna«. Nekoliko severneje od železničarskih »Fondovih blokov« pa bosta v prihodnosti dograjena dva velika 8-nadstropna stanovanjska bloka.

In Moste? Ta predel Ljubljane se bo tudi v prihodnosti razvijal v izrazito industrijsko predmestje. Tik ob železniški progi (med Zaloško cesto

V tej stavbi pred nebotičnikom, v pritličju, kjer je bila nekoč kavarna Emona, še nedavno pa Narodna banka, urejajo zdaj moderno samopostrežno restavracijo

in železnico) je predviden prostor za veliko novo toplarno, površine proti ljubljanskemu letališču pa so rezervirane za rast tamkajšnjih tovarn (Kemična, Saturnus, Izolirka, Indos itd.). Velika Ljubljana prihodnosti s svojimi 300.000 prebivalci — toliko naj bi jih imela čez kakih 20 ali 30 let — bo dobila moderno letališče s stezo za reaktivna letala v Brnikih blizu Cerkelj (je že v izgradnji).

Seveda se bo v prihodnjih letih spreminjala tudi podoba Viča, Rudnika in drugih predmestij. Na Viču ob Tržaški cesti že zdaj gradijo vrsto velikih stanovanjskih blokov, ki se jim bodo v prihodnjih letih pridružili še novi.

Tako bo Ljubljana, zlasti v središču, čez 3 ali 4 leta dobila povsem novo lice. Tudi nekateri drugi stari predeli Ljubljane (Poljane, Trubarjeva oziroma bivša sv. Petra cesta, Prule itd.) so že zazidani z novimi stavbami ali pa bodo novi objekti predvidoma zrasli že v nekaj letih.

Mladost pod tujim soncem

NEZA MAURER

Vrnil se je v Ljubljano, svoje rodno mesto, trindvajsetletni Srečo Tobias. Devet let je preživel v Avstraliji, devet dolgih let in potem ni več zdržal.

»Ne morem razumeti, kako ste mogli v tem času, kar me ni bilo, toliko zgraditi!« je ponavljal. »Saj veste, da so Slovenci marljivi,« smo mu pojasnjevali. »Tudi to veste, da danes skrbe za delovnega človeka — tako za stanovanje, kot tudi za razvedrilo. Od tod številni stanovanjski bloki, nove kinodvorane. Seveda pa ne smejo manjkati niti lepe in sodobne ceste. Prav tako je električna železnica bila že skoro nujna. Tudi nove fakultetne zgradbe so rezultat sedanjega časa, ki zahteva in tudi da več izobraženih ljudi.«

»Vse to razumem. Razumem potrebe in želje ljudi — le temu se čudim, kje ste dobili sredstva za takšen dvig življenjskega standarda. Pridnost — drži. Ampak iz malega se tudi s pridnostjo ne naredi kaj prida...«

Spet smo mu pripovedovali o naših novih tovarnah, o težki industriji, pa o rudnikih, o izvozu itd.

Počasi smo se ujeli in zdelo se nam je, da je v svoji glavi naredil verjetnostni račun za vse, kar se je pri nas ta čas zgradilo, ali bolje: proračun sredstev, ki smo jih iztisnili iz naše ne ravno zelo bogate dežele. Tako je bil nekako pomirjen in zadovoljen — zato smo pa mi postali nemirni in radovedni. Če že pri nas, kjer je vendar doma, gleda na vse s tako ostrim razumom in globokim presojanjem, je podobno moral tudi drugje. Tako smo ga zapletli v razgovor in povedal nam je marsikaj, kar je vredno zapisati.

Ko je odšel po svetu, je imel 14 let. Kakor navadno, je tudi to pot padlo vprašanje: Zakaj ste odšli? Odgovoril je:

»Zdi se mi, da sem preveč bral Karla Maya.« Pri tem se je na pol posmehljivo na pol prizanesljivo nasmehnil. Tako se smejemo nespametnim otrokom, ki pa jih imamo radi. Prišel je v italijansko taborišče. Ni dosti pripovedoval o življenju v taborišču. Pokazal je sliko, kjer je skupaj z nekaj tovariši. Če jih pogledate se vam zdi, da pravijo: Svet nas čaka in mi ga bomo zavzeli! Nič premišljanja, nič strahu ali bojazni.

»Hoteli so, da se vrnem. Toda zame ni bilo več poti nazaj.«

To je rekel, kot da pripoveduje o nekem tujem človeku. Saj prav zares ni sodilo k njemu. Za 14-letnega fantiča da ne bi bilo poti nazaj? Zanj je bila pot odprta nazaj in naprej — toda tisti, ki prevzemajo nekako vodstvo po takihle taboriščih, res navadno nimajo poti nazaj. Morda zato, ker je to dejstvo zanje težko, ali pa ker se je vanje zagrizlo sovražstvo do naše države. Prepričujejo še druge, da so vsi mostovi v domovino podrti.

Tako je odplul v Avstralijo.

»Tam ni toliko dela in toliko možnosti za služka, kot slišimo govoriti pri nas. Posebno obalna mesta v severovzhodnem delu Avstralije, ki imajo še najbolj znosno podnebje, so prenapolnjena. Samo še kakšno res težaško delo je mogoče dobiti, pa še to bolj v notranjosti dežele. Tam je pa hudo: osamljenost, vročina, napori.«

»Tri leta sem bil stockman (pastir), ali bolje rečeno oskrbovalec živine, saj sem s svojimi kolegi vred — poleg tega, da sem čuval živino, skrbel tudi za preskrbo vode, čimboljšo pašo, krotil konje, žigosal živino in kar je bilo še potrebno. Tudi po tri tedne smo ostajali v daljavah ogromnih pašnikov, ne da bi se vračali v naselje. Če bi bilo po prostranih, ravnih avstralskih pašnikih, ki pro-

S prijatelji
pred
odhodom
iz Italije

V Avstraliji, zadaj Sydney. Zoreli so z leti in izkušnjami v tujini. V Avstraliji si je treba celo znanje kupiti. Ker fantje niso imeli denarja, so se odločili za vstop v avstralsko vojsko

ti notranjosti prehajajo v pustinja, dovolj vode, bi bila Avstralija čudežna dežela. Lepo vreme, ravna zemlja — toda strašna suša! S posebnimi mlinci na veter črpajo vodo iz zemlje. Tudi drevesa smo morili, da je lahko rasla trava! Ne sekali, morili smo jih! Vsenaokrog smo jim posneli pas lubja in drevo je umrlo in ni več črpalo dragocene vode. Nobenega Slovenca nisem srečal v tem času. Moj mladostni prijatelj je bil Avstralec.

In potem? Potem je spoznal, da ni prišel v Avstralijo samo zato, da bi se preživil. Želel bi se tudi česa naučiti in kaj spoznati. Toda samo osemletno šolanje je v Avstraliji brezplačno, potem si je treba znanje kupiti. Denarja pa fant ni imel. Samo veliko željo po učenju. In želja je včasih dragocenejša od denarja! Nauči nas iznajdljivosti. Izvedel je, da je v vojski mogoče študirati zastonj.

Tako se je vpisal v vojsko in se zavezal za 6 let. Med tem časom je končal srednjo šolo in se podučil nekoliko tudi o medicini. Predvsem pa je prepotoval Avstralijo po dolgem in počez in dosti videl. Najtežje delo — po njegovem — je spravljanje sladkornega trsa. To zadene tudi marsikaterga našega človeka, ker se pač v želji po zaslužku ljudje poprimajo vsega. Najprej požgejo plevel in manjše bilje, da si olajšajo delo in preženejo strupene kače, ki jih je ogromno. Potem se začne sekanje in odnašanje težkih trsov. Cele dneve pod vročim soncem.

Največ Slovencev živi v severovzhodni Avstraliji, kot je že povedal. V Brisbani imajo celo svoj klub, v Sydneyu pa izhaja slovenski časopis. Seveda pa niti enemu niti drugemu ni pripisovati kakšnih političnih idej. Zbirajo se, imajo svojo knjižnico, prireditve, veselice, sestanke. Zgodi se, da se tudi sprejo. Starejši so še vedno Primorci ali Dolenjci ali Notranjci, mlajši pa so vedno samo Jugoslovani. Ni v tem kak poseben političen odnos do posameznih dogodkov v domovini, le čutijo se trdno povezani z njo. Kadar gre za odnos do

Avstralcev, ni več važno, kdaj in zavoľjo česa so prišli v Avstralijo. Tedaj nastopajo kot celota.

Življenje v Avstraliji ni slabo — dokler ima človek dobro službo. Na osnovi potrdila podjetja ali privatnika, kjer je človek zaposlen, posodi banka kredit za hišo, avtomobil ali televizor in gospodinjske stroje. Tako ima človek lahko v enem letu vse — a nič ni njegovo. Če se namreč zgodi, da zgubi službo ali ne plača treh obrokov, mu banka vse vzame, ne meneč se za to, koliko je že odplačal. Zato je kriza tam nekaj strašnega. V hipu si ob vse — kot ob povodnji ali požaru. Blagostanje hodi skupaj z revščino. Od tod negotovost ljudi in stalni občutek, da si priseljenc. Ta se drži tako trdo kot ime »pritepeni Avstralec« (the bloody new Australien) in če si tudi petdeset let tam, se ne moreš znebiti ne enega ne drugega.

Prva leta še gre. Vsak dogodek, še tako grenak, vsako delo, vsako doživetje ima okus po novem, še ne doživetem. Z leti pa človek spozna, da se povsod opoldne je in ponoči spi. Tako se stvari, dežela in ljudje postarajo. Toda to ni tvoja rodna dežela, ljudje niso tvoji domači in tako je vse iz dneva v dan teže.

Za Tobiasa je bilo pravzaprav še lahko, saj je v Sloveniji pustil samo svoje otroštvo, ne mladih let, ne prijateljev, ne dekleta, ne službe, ne načrtov. Njegova mladost se je začela v Avstraliji. Njegovi prijatelji so bili Avstralci. Tam si je razširil obzorje. In vendar je bilo hudo in iz dneva v dan teže. Vedno bolj je razumel, zakaj se jih toliko zapije, zakaj imenujejo mesto Darwin mesto samomorov. Pride tja človek star, recimo, 21 let. Poišče si službo. Jezika ne zna, zato mora prijeti za najtežje delo. Družbe nima nikakršne in je ne more dobiti, saj ne pozna jezika, ne navad, pa tudi denarja nima. Tako si najame sobo. Vsak dan gre na delo, potem pa ždi v sobi. V najboljšem primeru gleda televizijo, ki je polna reklam in divjih filmov. Vročina je vedno hujša in pivo je hladno. Pisma od doma so le še lunini žarki, ki budijo divje hrepenenje, ne dajejo pa moči za življenje. In kadar pismo pride, ga nosi dneve in tedne sabo in si ga ne upa odpreti iz same želje, da bi v njem bila rojstna hiša in njegovi domači. Toda dom je tako daleč in tako malo je možnosti, da bi se lahko vrnil. Morda pride vmes še brezposelnost, ko ni več niti toliko denarja, da bi kupil papir in zaprosil za tisto drobno misel od doma. Tako ne ostane nekega dne nič več poti...

In zakaj ste se vi vrnili? smo ga vprašali.

»Od doma so mi pisali, naj pridem,« je rekel preprosto. Malo tehten odgovor in vendar bo držal, saj ga je ponovil dvakrat.

Ali se je možno zaradi enega samega pisma spustiti v vse težave, ki jih potegne za sabo predčasna prekinitve sklenjene vojaške pogodbe? Je mogoče pustiti šolo? Pustiti deželo, kjer je preživel mladost in kjer mu pravzaprav zaradi iznajdljivosti in pridnosti ni šlo ravno hudo?

Je kdo domačih morda zbolel, da ste tako nenadoma prišli? smo vprašali.

»Ne, nihče ni zbolel. Nič posebnega se ni zgodilo. Pisali so, naj pridem, naj za gotovo pridem in tako sem prišel.«

Za tem preprostim odgovorom, ki je bil povedan z začudenjem: Zakaj vendar ne razumemo? so bila skrita pisma vseh devetih let. Vsa tista z naslovom: Ljubi sin! Lepo te pozdravljamo in smo v skrbeh zate... Ljubi brat, kako se kaj imaš? Zelel bi, da vidiš moje kolo... Vse to se je nabiralo — list za listom, beseda za besedo in je bilo končno močnejše kot podpisana pogodba, kot vsa množina milj, ki ga je ločila od doma. Tisti, ki so doživeli domotožje, vedo, da je to nekaj silnega, močnejšega od razuma in človeka samega. Iti moraš! Vrniti se moraš, pa če ni v domačem kraju ničesar, razen kamna, ob katerega si se kot otrok spotaknil! Če ni več ne sorodnikov, ne prijateljev, ne znancev, ne hiše, v kateri si bil rojen. Iti moraš! Vsak človek v rodni deželi ti je brat in vsaka hiša je tvoja rojstna. In tudi sonce je doma domače. Saj ni res, da bi v tuji deželi svetilo isto sonce! Razum. Čustva vedo svoje.

Tako je prišel.

Blišč civilizacije mu ni zapustil rahlo vzvišenega odnosa do ljudi in stvari doma — kar se včasih nehote zgodi. Pravzaprav mu nič ni zapustil — ali pa dosti več kot mnogim, ki so bili dalj časa po svetu. Zapustil mu je spoznanje, da se pri vsaki stvari vpraša: Iz česa: Na čigavem hrbtu je zraslo to? Ne pravi: V Avstraliji ima človek v enem letu hišo in avtomobil in televizor, ampak reče: Banka da kredit, če imaš gotovo službo. Saj ima dobiček od tega, ker premnogim odplačevalcem zapleni vse.

Srečo Tobias se ob vrnitvi ne topi v medlečem navdušenju: Oh, kako lepa je moja domovina! ampak vprašuje:

»Le kako, iz česa ste zgradili vse to, kar vidim?«

Zato je tudi prišlo do našega razgovora.

Srečo — kot avstralski stockman (pastir)

Pozdravljeni - doma!

Za našo lepo deželo je iz leta v leto v svetu več zanimanja in obiski turistov iz tujine so vedno številnejši. Kakor izgleda, bo letošnja turistična sezona rekordna, saj so že v marcu številne inozemske potovalne agencije napovedale enkrat večji obisk turistov kakor lani. Avstrijski listi pišejo, da se je nad osemdeset odstotkov turistov, ki nameravajo letovati ob morju, odločilo za bivanje v Jugoslaviji. Tudi švicarske potovalne agencije so sklenile za okrog petdeset odstotkov več dogovorov kakor v pretekli sezoni. Za svoje letoviščarje so najele tudi več novih turističnih objektov v Istri, Ulcinju, Makarski in na Kvarneru. Največje zahodnonemške potovalne agencije so prav tako letos sporočile zelo povečano število turistov, ki žele v Jugoslaviji preživeti svoj letni oddih. Agencija »Mars« iz Berlina je na primer že sredi marca razprodala nad 80 odstotkov prostorov v letalih, ki bodo od aprila do oktobra vozila turiste v naše črnogorsko Primorje. Hotel »Plan« iz Frankfurta je organiziral charter polete v Jugoslavijo, predvsem v Dubrovnik. Okrog štirinajst italijanskih potovalnih agencij je napovedalo skupinska potovanja po Jugoslaviji. Svoje obiske so napovedali tudi turisti iz Anglije, Francije, Holandije, skandinavskih dežel in iz dežel onstran morja. Kaj vse bi še lahko našteli.

Seveda smo veseli in ponosni, da je naša dežela danes v svetu tako znana in priljubljena. Gostoljubno bomo sprejeli vse goste. A kaj bi tajili in skrivali: najbolj veseli smo vas, ki ste nam bratje in sestre, kri naše krvi.

Pozdravljeni doma!

V uradu Slovenske izseljenske matice smo že v februarju imeli prve letošnje obiske rojakov — iz Kanade, Avstralije in raznih evropskih dežel. Mladi ljudje, ki so se izselili po vojni, se pa skoraj dnevno oglašajo. Mnogi se vračajo za stalno, nekateri pa prihajajo k svojcem na obisk. Marsikaj zanimivega nam povedo. Predvsem so si vsi edini v tem, da ni dežele na svetu, kjer bi cekini padali z neba in da ti povsod in vselej, dostikrat na prav grob način, dajo razumeti, da si le tujec v tisti deželi — vrinjenec.

Po poročilih, ki smo jih prejeli do 20. marca, nas letos iz ZDA obišče okrog deset skupin naših rojakov. Prve izletnike bomo pozdravili konec maja. To bosta izletniški skupini, ki ju organizira Prosveta, glasilo SNPJ iz Chicaga. S skupino, ki se pripelje z letalom, se bomo srečali na letališču v Zagrebu 28. maja, naslednjo, ki pripotuje z ladjo United States, pa bomo pozdravili na postaji v Sežani 31. maja. Izletnike Prosvete — najbolj razširjenega slovenskega lista v ZDA, bo vodil dolgoletni upravnik lista Milan Medvešek. V skupinah bodo tudi štirje nagrajenci Prosvete — zma-

govalci v kampanji pri pridobivanju novih naročnikov. Nagrade so kaj zapeljive: dve brezplačni vožnji za obisk domovine in udeležbo na izletih ter dve brezplačni vožnji v eno smer.

Isti dan — 31. maja — bodo prifrčali z jeklenim ptičem naši upokojenci iz vseh koncev Amerike. Skupino bo vodil naš dober znanec, predsednik Kluba slovenskih upokojencev iz Euclida Ohio, Krist Stockel. Z njim smo se na matici že spoznali pred sedmimi leti, to je bilo takrat, ko je Slovenska izseljenska matica 4. julija v Kamniški Bistrici na pobudo ameriških rojakov priredila prvi piknik ameriških rojakov. Ti pikniki so postali danes najbolj priljubljena vsakoletna prirediteljev ameriških rojakov. Ob njej se zberejo iz vseh koncev dežele, se srečajo in skupaj povesele. Poleg znanih društvenikov, pokojnega rojaka Durna in Franka Česna — navihanega strica Matica — je bil tudi rojak Stockel med pobudniki piknika za ameriške rojake ter je bil poleg imenovanih tudi član prvega prireditvenega odbora. No, letos bo povedel na piknik, ki bo na našem prelepem Otočcu ob Krki — svojo skupino. »Kar precej nas bo v naši skupini,« — nam je pisal. »Vsi so stari nad 62 let, a še prav krepki. Mnogim bo po dolgih petdesetih letih posijalo toplo domače sonce, ko bodo spet videli hišico očetovo. Večina si želi videti tudi druge kraje naše lepe domovine in ne bomo dosti sedeli doma. Prav veselimo se tudi srečanja z našimi tovariši — upokojenci iz Slovenije. Pri kozarcu vipavca bi si imeli kar veliko povedati...«

Seveda bodo tudi naši upokojenci prav toplo sprejeli svoje tovariše iz Amerike. Delegacija Društva upokojencev Slovenije jih bo ob prihodu uradno sprejela in pozdravila — sledil pa bo seveda tudi neuradni veseli del.

Ostale skupine iz ZDA prispejo v juniju in začetku julija. Spet bomo segli v roke številnim znancem iz prejšnjih let, mnogim uglednim društvenim delavcem. Dne 11. junija pride z letalom prva skupina izletnikov Slovenske dobrodelne zveze. Vodil jo bo glavni predsednik te organizacije, John Sušnik, s katerim smo se v zadnjih letih že nekajkrat srečali. Drugo skupino te organizacije, ki bo pripotovala z ladjo Queen Mary in prispela v Slovenijo naslednji dan, pa bosta vodila znana društvena delavca, John in Ana Jesenko. John Jesenko je predsednik clevelandskega pevskega zbora Triglav.

Po nekaj letih se bomo spet srečali s častno predsednico Slovenske ženske zveze gospo Marie Prislundovo, ki bo, kot voditeljica prve skupine te organizacije, pripeljala v lepo Slovenijo okrog petdeset izletnikov. Prispeli bodo z letalom na zagrebško letališče 19. junija. Dva dni kasneje bomo

pozdravili drugo skupino Slovenske ženske zveze, ki bo pripotovala z ladjo. Pripeljala jo bo glavna tajnica SZZ gospa Albina Novakova, s katero se srečamo skoraj vsako leto na domačih tleh. Gospa Novakova nam je doslej pripeljala največ skupin.

Za julij nam je napovedala znana potovalna pisarna Avgusta Kollandra še štiri manjše skupine izletnikov. Točen datum pa nam bo sporočen kasneje. Tudi priljubljena voditeljica skupin Jennie Troha iz Barbertona je obljubila, da obišče stari kraj s soprogom, ki je bil letos upokojen. Žal nam je kasneje sporočila, da je »nekaj vmes prišlo« in se najbrž vidimo šele prihodnje leto. Mi pa upamo in želimo, da se že letos spet vidimo!

Tudi iz evropskih dežel se nam obetajo letos še številnejši obiski... Predsednik društva »Slavček« Anton Škruba iz Merlebacha je sporočil, da je letos med rojaki v tej naselbini izredno veliko zanimanja za skupen obisk domovine in da bo skupina znatno večja kakor lani. Sredi avgusta se odpeljejo v Slovenijo. Iz Holandije pa odpotuje skupina naših rojakov v rojstno domovino že 2. avgusta in pridejo k nam naslednji dan. Kakor nam je pisal predsednik društva »Edinost« Franc Anderluh, je tudi v Holandiji letos mnogo povpraševanja za obisk Jugoslavije. Skupini se bodo priključili tudi številni domačini, ki žele preživeti svoj letni dopust ob morju ali v gorah lepe Jugoslavije.

Dobrodošli — doma!

O prireditvah in izletih, ki smo jih pripravili prav za vas, smo že poročali, zato ne bomo istega še enkrat ponavljali. Srečanje na pikniku 4. julija na Otočcu ob Krki bo prav gotovo za vse edinstveno doživetje. Koliko znancev in prijateljev se bo zbralo od vseh strani! Saj bo lepi Otočec kar potonil, ko nas bo toliko na kupu!

Vse obiskovalce pa opozarjamo na prireditve Ljubljanskega festivala, ki bodo v dnevih od 30. junija do 12. julija v letnem gledališču v Križankah. Te prireditve so se rojakom zelo priljubile. Tudi letošnji program je izredno kvaliteten. Ansambli beograjske, zagrebške in ljubljanske opere bodo izvedli operna dela domačih avtorjev in klasična dela. Peli bodo najboljši solisti. Na večerih folklorne umetnosti se bodo gledalci srečali s slovitto domačo plesno skupino Tanec, ki jo poznajo danes že po vsem svetu. Poleg te bodo prikazale plesno umetnost svoje dežele še: sovjetska, bolgarska, češka in rumunska plesna skupina. Dne 16. in 17. julija bo pod okriljem Ljubljanskega festivala gostovalo v ljubljanskem letnem gledališču Slovensko gledališče iz Trsta z domačo komedijo: Nace izpod klanca. Igralci bodo govorili v tržaškem narečju. Več predstav bo dalo tudi zagrebško zabavno gledališče. Gostovalo bo z opereto Pariško življenje, Gershwinovim baletom Amerikanec v Parizu, Rapsodijo v modrem in Bernsteinovo Nezgodo na Tahitiju.

Mnoge rojake bo pot prav gotovo zanesla tudi v prelepi starodavni Dubrovnik. Če bodo njegovi gostje v dnevih od 10. julija do 24. avgusta, se bodo lahko udeležili tudi nekaterih predstav, danes tako slovečih, Dubrovniških letnih iger, ki imajo leto za leto več obiskovalcev z vsega sveta.

Dubrovniške letne igre bodo imele letos skupaj 65 predstav. Poleg »Hamleta«, ki ga bodo kot prejšnja leta izvedli na slikoviti trdnjavi Lovrijencu, sta na programu tudi Držičevi deli »Dundo Maroje« in »Skup«. Štiri predstave bosta izvedli folklorni skupini »Lado« iz Zagreba in »Tanec« iz Skopja. Na koncertih pa bodo peli zbor zagrebške filharmonije, zbor doma JLA iz Beograda, Slovenski oktet in zagrebški kvartet. Iz inozemstva pa bodo letos gostovale v Dubrovniku znane umetniške skupine iz SZ, ZDA, Češkoslovaške in Zahodne Nemčije.

Naročite

UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA

v angleščini, francoščini, nemščini ali španščini

pri ZALOŽBI MLADINSKA KNJIGA

Ljubljana, Titova cesta 5

Delo in naloge

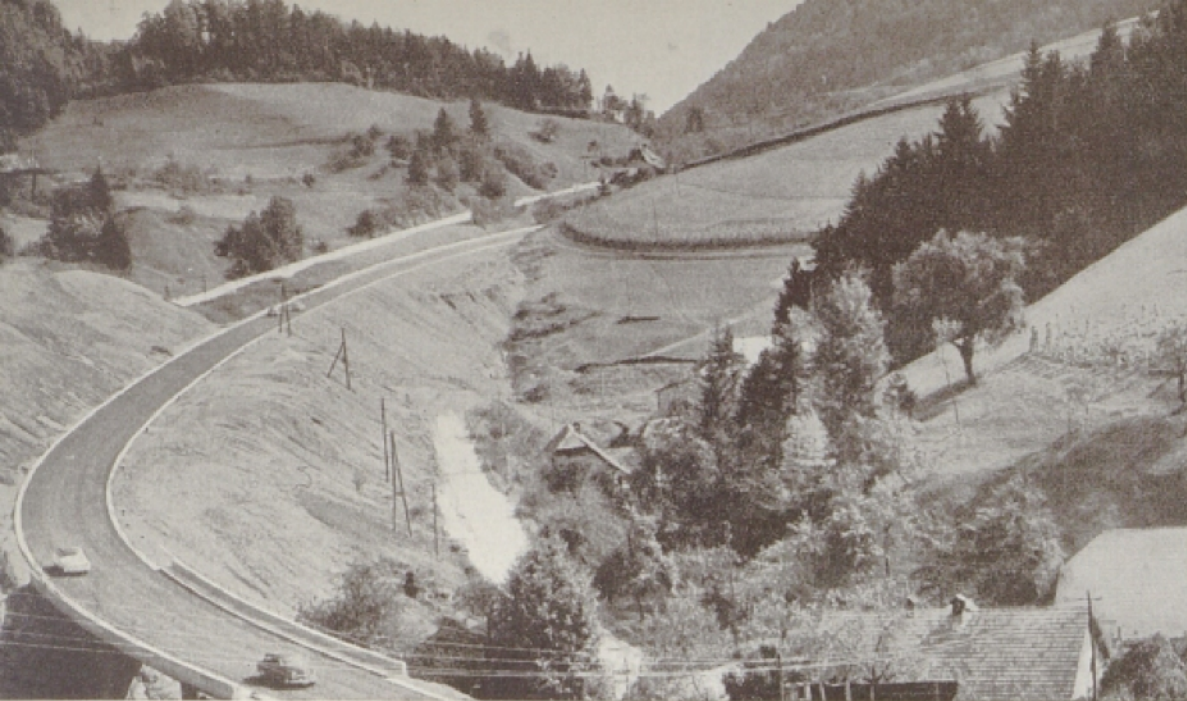
Slovenske izseljenske matice

V soboto 29. marca je bila v klubu poslancev v Ljubljani razširjena seja glavnega odbora Slovenske izseljenske matice. Za uvod je spregovoril predsednik Ivan Regent. Za njim pa je o rezultatih jugoslovanske izseljenske politike in o nalogah slovenske izseljenske matice govorila podpredsednica Zima Vrščajeva. Tajnik Albert Švagelj je nato prikazal delo matice po občnem zboru v preteklem letu in poročal o pripravah za letošnjo sezono, član izvršnega odbora Just Miklavc pa je spregovoril o delu komisije za sprejem izseljencev-povratnikov.

Govorniki, kakor tudi udeleženci seje, med katerimi so bili mnogi ugledni politični, javni, kulturni in družbeni delavci, književniki, zgodovinarji, predstavniki turističnih uradov in občin, kjer živi največ sorodnikov izseljencev, so nato v izredno razgibani razpravi dali številne napotke in pobude za bodoče še bolj poglobljeno delo izseljenske matice in vse naše skupnosti za izseljence.

Predvsem so na seji ugotovili, da se je položaj izseljencev zadnji čas v marsičem spremenil. Vrsta odredb, predpisov in zakonskih dopolnitev, ki so bili poleg zakona o amnestiji sprejeti v preteklem letu na področju socialnega, zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, olajšave pri carinskem in valutnem poslovanju, nekateri ukrepi stanovanjske izgradnje, demokratičnost pri izdajanju potnih dovoljenj za ljudi, ki žele oditi na delo v tujino, — vse to je v veliki meri izpremenilo položaj naših izseljencev in tistih, ki začasno delajo v tujini, kakor tudi povratnikov. Po zakonu o amnestiji je v preteklem letu obiskalo Jugoslavijo nad tri tisoč povojnih izseljencev, nad osemsto pa se jih je za stalno vrnilo. Naši ljudje, kjer koli žive in delajo, so z domovino živo povezani. Nekateri prihajajo stalno na obisk. V deželah, kjer delajo, so si ustvarili družine in prihajajo v rodno deželo, da se spočijejo. Mnogi pa se vračajo za stalno. Obiskovalci prihajajo v Jugoslavijo s sorodniki in prijatelji. Vsako leto jih je več.

Zaradi vse večjega zanimanja izseljencev za našo deželo, se je delovno področje izseljenskih matic zelo razširilo in vsebinsko poglobilo. Delo Izseljenske matice zajema zdaj stare predvojne, medvojne in povojne izseljence, kakor tudi našo najmlajšo emigracijo, to je tiste ljudi, ki odhajajo na sezonsko delo v razne evropske dežele. Delo z izseljenci ni več izključno skrb izseljenskih matic samih, ampak vse naše skupnosti, naših občin, od koder so izseljenci doma, turističnih uradov, kulturnih ustanov itd. Lahko rečemo,

Trojanska magistrala (Foto: Jože Gal)

da se je težišče dela z izseljenci v zadnjem času razširilo v vse naše občine, ki se za to vedno bolj zanimajo, zlasti v poletni sezoni obiskov. Tudi letos se nanjo kaj skrbno pripravljajo.

Lani je obiskalo v poletni sezoni Jugoslavijo okrog deset tisoč izseljencev, od teh nad četrtnino Slovencev. Letos pa bo — po dosedanjih napovedih — obisk še številnejši. Kakor presodimo po pismih, bo tudi letos med obiskovalci kar precej mladih povojnih izseljencev. Izseljenska matica bo za rojake organizirala več izletov in prireditev — med temi največjo 4. julija piknik na Otočcu. To pa seveda še zdaleč ni vse. Saj smo že omenili, da se na vseh koncih Slovenije vneto pripravljajo, da bodo s prireditvami domačih društev, izleti in sprejemi razveselili rojake, ki nas bodo obiskali.

Publikacije Slovenske izseljenske matice — Rodna gruda in Izseljenski koledar, so si utrle pot v slovenske domove dvaintridesetih dežel po svetu. Učbenik slovenskega jezika za angleško, francosko, nemško in špansko govoreče bralce, ki je lani izhajal kot stalna priloga Rodne grude, je bil deležen številnih pohval. Letos je uredništvo dodalo še besednjak v navedenih jezikih. Učbenik je vezan v lično knjižico in je prvi te vrste pri nas. Prodajo je prevzela založba Mladinska knjiga. Zanj je precej zanimanja tudi med inozemskimi študenti, ki pri nas študirajo.

Lani je, ob sodelovanju matice, domače filmsko podjetje Viba-film posnelo film za izseljence z naslovom »Od kod sem doma«. Film je zdaj gotov in bo Slovenska izseljenska matica njegove kopije v kratkem odposlala med naše ljudi v ZDA, Argentino, Kanado in evropske dežele.

Barvne podobe vas bodo povedle ob prelepi pesmi našega Slovenskega okteta po neštetih domačih krajih od gora do morja.

Matica je odkupila tudi nekaj celovečernih filmov in jih dala posneti na ozki trak, da jih bodo rojaki lahko sami predvajali. To sta predvsem »Tistega lepega dne« in »Kekec«. Ko bo izdelanih več kopij, jih bo matica razposlala v naše evropske in prekomorske naselbine.

Na seji so navzoči zgodovinarji izrekli toplo zahvalo in priznanje rojakom v ZDA za prvo pošiljko starih slovenskih časopisov in publikacij iz ZDA, ki bodo prav koristne pri sestavljanju zgodovine slovenskega izseljenstva. Odbor, ki je sestavljen iz članov ljubljanske univerze, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Instituta za zgodovino delavskega gibanja, Narodne univerzitetne knjižnice in še nekaterih strokovnjakov drugih znanstvenih ustanov, je že izdelal načrt za začetno fazo dela in delo po tem načrtu že teče.

Osebnosti so najbolj koristni. Zato bo matica tudi letos pomagala uresničiti zamisel kulturno umetniškimi skupinam, da gostujejo med našimi rojaki. To bo predvsem obisk Slovenskega okteta v ZDA in morda še v Južni Ameriki. Slovence v Holandiji in Franciji pa nameravajo obiskati pevski zbor Zarja, kvartet Darka Škarneta in kvintet Tineta Jelena iz Trbovelj, dalje harmonikarji iz Šentvida, umetniška skupina »Toneta Čufarja« z Jesenic in pevski zbor »Slave Klavora« iz Maribora.

Na razširjeni seji glavnega odbora Slovenske izseljenske matice so vsi udeleženci potrdili, da so se živi stiki z vzemi našimi izseljenci v zadnjem letu znatno okrepili.

GORE KRAS MORJE

V Trenti

Foto: Mirko Kambič

Letos sta se združila koprski in goriški okraj in tako smo v Sloveniji dobili edinstven turistični bazen, ki gotovo sodi med naše najbolj obiskane predele. Poleg lepote, zaradi katerih ga obiskujemo — planine, kraške jame in morje — ima tudi dobre ceste. In tako se popeljete v Postojnsko jamo, ali zdrčite po znani alpski cesti preko Vršiča in se naužijete lepote in dobrot naše obale — brez velikega truda.

Sedaj so sredi priprav na sezono. Gradijo nove hotelske prostore, campinge in parkirne prostore. V Bovcu bodo do sezone celo odprli nov alpski hotel!

Nov hotel bo tudi v Postojni. Največ pa grade v obmorskih središčih. Tako je morda že komu znana Rižana ali pa Žusterna, ki se bosta letos ponašali z novimi zgradbami. V Rižani grade weekend hišice, vsaka bo imela dve sobi. Lepo in udobno bo stanovati v njih. V tem kraju bodo povečali tudi kopalnice, da bo vsak lahko imel svoj delček morja zase.

V Koprju nastaja nova moderna restavracija, kjer boste lahko dobili delikatese in primorske specialitete. Tudi Debeli rtič, kjer je doslej stala le majhna gostilnica, ki nikakor ni mogla odžejati in okrepčati vseh kopalcev, bo dobil nove gostinske prostore. Da Ankaran ne bi na lepem zaostal, mu bodo povečali število prenočišč, uredili plažo; za obiske v jesenskem in zimskem času pa urejajo centralno kurjavo. Morje ohrani svojo

lepoto namreč tudi v zimskih mesecih. Lorete nad Izolo: Lani so nad zalivom San Simon zgradili avtocamp in restavracijo, od koder imajo gostje čudovit razgled proti Italiji. Letos pa gradijo ob restavraciji še dva zidana motela, povečujejo parkirni prostor ter urejajo dostopne poti do hotelov, avtocampa in plaže.

Piran in Portorož se prav tako ne moreta več zadovoljiti z dosedanjo zmogljivostjo, saj je gostov vsako leto več. Tako gradi piransko gostinsko podjetje turistično naselje v Luciji, avtocamp v Seči, v samem Piranu pa samopostrežno restavracijo z zmogljivostjo 500 obrokov. Poleg tega bodo v mestu uredili tudi bife za prodajo hladilnih pijač in sladoleda. Pravijo, da se bodo v njej gostje lahko najceneje ohladili. V bližini preurejajo tudi restavracijo »Pri treh vdovah« v ribjo restavracijo. Največji nov objekt v Portorožu pa bo depandansa B kategorije hotela Central. V njej bo 100 ležišč, zajtrkovalnica, dnevni bar in večji dnevni prostor. Celoten objekt bo ogrevala centralna kurjava. V njem bo tudi manjši bazen z ogrevano morskovo vodo, namenjen predvsem gostom v izvensezonskem času. Delavski svet hotela Palace je tudi sklenil, da bodo že do zimske sezone zgradili pokrit bazen s toplo morskovo vodo. Za gradnjo so se odločili predvsem zato, ker ima hotel dokajšnje zmogljivosti, ki ostajajo v zimskem času neizkoriščene. Bazenu bo povezan z zaprtim dostopom z glavno hotelsko zgradbo.

Zvezni organi so sprejeli tudi nove predpise, ki omogočajo tujcem, da grade pri nas turistična naselja. Ker je že prej prišlo do razgovorov z avstrijskimi, finskimi in švedskimi investitorji, lahko pričakujemo, da bo že letos zrasla prenekateri letoviščarska hiša.

Seveda pa za vse številne goste, ki jih letos pričakujemo, med njimi boste gotovo tudi vi, dragi rojaki, je še tisoč drugih priprav, tako v trgovinski mreži kot v servisnih službah in prometnih zvezah.

V vseh turističnih krajih urejajo maloprodajno trgovinsko omrežje. V Piranu grade trgovsko hišo Imexa, drugod pa ukrepajo vse potrebno, da bo potekala prodaja kruha, mleka, peciva in mlečnih izdelkov v sezoni brez motenj — da ne bo treba preveč misliti na prehrano, ampak se bodo turisti lahko po mili volji predali soncu in morju.

S sodelovanjem koprške in goriške turistične zveze se bo končno le uresničil tisti daljni sen ali bolj tradicionalna ideja: GORE — MORJE! Sodelovanje bo seveda omogočilo tudi organizirana potovanja z morja v planine in obratno.

Poleg obmorskih turističnih središč je v načrtu še visokogorsko turistično središče Kanin, z gradnjo žičnice na Kanin. To pa zato, ker ima bovško turistično področje le poletno in še to zelo na Kaninu, bi bil lahko živahen tujski promet vse leto. Bližina obmorskih letovišč bi v poletnem času na bovško zvabila marsikoga, da se malce ohladi.

Zdaj pa še prevoz! Kdor ima svoj avtomobil, ga seveda zanima samo to, če je dovolj servisnih služb in avtocampov, drugo ni važno. So pa še ljudje, ki ne potujejo s svojimi prevoznimi sredstvi. Še za te nekaj besed. Za turiste bo prav gotovo zanimivo potovanje z avtomobilom preko Krasa, posebno tedaj, ko bodo urejena gostišča v Tomaju, Dutovljah in drugod. Letos so v načrtu

izleti iz obmorskih središč v soško dolino, na Mangart, Vršič. Turisti se bodo skoraj prej kot v eni uri povzpeli z morja do višine 1000 metrov.

Posebnost pa bo turistični polet z aero-taksijem iz Portoroža v Bovec. Portoroško letališče bodo že letos usposobili za pristajanje potniških letal tipa DC 3, turiste pa bodo potem lahko pripeljali z aero-taksijem na bovško letališče.

Poleg morja in planin ima Slovenija še Kras. Postojnsko jamo pozna vsak, kdor je le kdaj bil v Sloveniji. Vedno več turistov pa privablja tudi Skocjanske jame, Pivka jama, Črna jama in Predjamski grad. Zaradi povečanega dotoka obiskovalcev teh naravnih čudes že mislijo na krožno železnico po Postojnski jami ter povezavo Postojnske s Planinsko jamo. To bi odprlo obiskovalcem nov podzemski svet in še povečalo sloves, ki ga naše kraške jame uživajo po svetu.

Seveda so na našem Krasu še druge zanimivosti, kot je kobilarna v Lipici, lov na divjad, Slavnik, Nanos, Vremščica, Snežnik. No, navsezadnje ne smemo pozabiti kraškega terana in pršuta! To je gotovo tudi znamenitost! Kljub številnim novim hotelom in drugim gostinskim obratom je večji del prenočišč že oddahnil za sezonske mesece, seveda. Največ turistov pride s Švedske, iz Švice, Avstrije, Zahodne Nemčije. Gotovo bo med njimi tudi precej izseljencev.

Za turiste pripravljajo vrsto kulturnih in zabavnih nastopov, seveda ne smemo pozabiti športa. Tako bo, po vsej Evropi znan, jugoslovanski folklorni festival v Ankaranu, Kopru, Portorožu, Izoli in Piranu. Pripravljajo znane portoroške avto-moto dirke in še mnogo tega.

Nova turistična celota: GORE — MORJE — KRAS vas pričakuje in vabi. Le težko se bo upirati toplemu vabilu teh lepot, ki so za vas, naši izseljenci, pravzaprav domača lepota.

Piran

Foto: Marjan Pfeifer

Na proomajskem izletu

(Foto: Jože Gal)

Bela krajina. Belokranjci večkrat stavljajo na dnevni red vprašanje turizma v Beli krajini. Pogoji za turizem obstajajo, saj ima Bela krajina izredne prirodne pogoje, ki nudijo tujcem in domačinom prijetne počitnice. Te ugodnosti bodo večje le takrat, ko bo dokončana cesta čez Belo krajino. Letos bo cesta dograjena čez Gorjance do Metlike. Začetna dela se pripravljajo tudi do Črnomlja z mostom na Primostku. Z dograditvijo ceste čez Belo krajino, ki bo spojena pri Novem mestu z avtomobilsko cesto in na hrvaški strani (pri Vinici) z avtomobilsko cesta Reka—Beograd (skupno 70 km), bodo Belokranjci veliko pridobili.

Z ureditvijo turističnih postojank bo postala Bela krajina še bolj privlačna za turiste, ki jo že zdaj radi obiskujejo. Dom na Mirni gori, Vinomer, pri Metliki, camping na Vinici so zelo dobro obiskani. Zlasti dom na Mirni gori je tekom cele zime bil popolnoma zaseden. Okolica Mirne gore je nudila izletnikom lepe smučarske terene in svež zrak. Dolina reke Kolpe v Starem trgu in camping na Vinici nudita izletnikom prijetne dneve ob lepi, prozorni reki Kolpi. Prav tako zelo obiskujejo planinsko kočjo »Gospodična« na vrhu Gorjancev.

S. D.

Medvode. V Goričanah pri Medvodah bodo začeli letos preurejati nekdanjo graščino, v kateri bodo uredili etnografski muzej. Razen slovenske zbirke bo v tej graščini tudi zbirka kitajskih in japonskih dragocenosti, ki jih je zapustila temu muzeju pokojna Slovenka japonskega rodu Marija Skušek. V muzeju bodo razstavljene tudi razne dragocenosti iz Afrike, Amerike in Oceanije. Sodijo, da bo samo izvenevropska zbirka v tem muzeju imela približno 3500 različnih predmetov.

Celje. Mladina v savinjski metropoli je zelo razgibana. Na nedavni mladinski konferenci so sklenili, da bo sodeloval dobršen del celjske mladine letos v raznih delovnih akcijah. Na gradnjo Avtomobilske ceste bratstva in enotnosti od Beograda do Osipaonice (letos bodo dokončali zadnji del te cestne magistrale) bo odšlo iz Celja okrog 450 mladincev in mladink. Precej mladine pa bo pomagalo tudi pri gradnji cest iz Celja proti Rogiški Slatini in Ljubnem v Savinjski dolini. Vrh tega bo mladina pomagala še pri nekaterih drugih akcijah v mestu. Tako je pred kratkim uspešno pomagala pri odstranjevanju snega z ulic.

Slatina Radenci. V Radencih se letos živahno pripravljajo na novo letoviško sezono. V gradnji je nov petnadstropni zdraviliški dom, ki bo sprejel prve goste že v septembru. V spodnjih nadstropjih bodo prostori za zdravstveno službo, v zgornjih pa bo moderno opremljenih nad 50 sob z 92 ležišči. Že letos bodo v Radencih začeli graditi tudi novo restavracijo, avtobusno postajo in centralno toplarno, ki bo ogrevala vse zdraviliške prostore. Dajala pa bo tudi vodo za plavalni bazen (dolga 50 m), ki so ga dogradili lani. Lani je to svetovno znano zdravilišče imelo nad 6000 gostov, od teh je bilo 893 inozemcev.

Jugoslavija vedno bolj prerašča v novo turistično področje Evrope. Te dni je bil v Svici mednarodni sejem turizma in športa in se je spremenil v dobrega znanilca v prid jugoslovanskega turizma. Več kakor 10.000 obiskovalcev tega sejma se je zanimalo za letovanje v naši državi.

Na Jesenicah so te dni praznovali 60-letnico uspešnega dela gorenjskega planinstva. Leta 1905 so ustanovili na Jesenicah jeseniško podružnico slovenskega planinskega društva in kmalu začeli graditi Kadilnikovo kočjo na Golici.

Svoje delo je slovesno proslavilo tudi planinsko društvo Javornik-Koroška Bela. To društvo je obnovilo Staničevo kočjo, katere otvoritev bo letos kot osrednja manifestacija ob 70-letnici Planinske zveze Slovenije. Za gradnjo te kočje na Triglavu so porabili že 15 milijonov dinarjev, še toliko pa bo potrebnih za njeno dokončno ureditev.

Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec. Dve občini ob naši severni meji bosta skupno gradili cesto, ki bo povezovala obe občinski središči. Ob-

po domači deželi

čina Ravne na Koroškem bo gradila cesto do Kotelj, občina Slovenj Gradec pa do Anžiča. Za prva dela bodo porabili več kakor 10 milijonov dinarjev. Šest milijonov bo dal občinski gozdni sklad z Raven, 4 milijone pa gozdni sklad občine Slovenj Gradec.

■

Velenje. Velenjske rudarje, oziroma njihovo prelepo mesto, je obiskala štiričlanska sindikalna delegacija iz Čila, ko je med uradnim obiskom v Jugoslaviji prišla tudi v Slovenijo.

Gostje iz daljne južnoameriške države so se zanimali predvsem za samoupravljanje v rudniku lignita Velenje, za organizacijo proizvodnje, za tržišče in za marsikaj drugega, kar je pomembno za to, zelo razvito gospodarsko podjetje.

■

Ptuj. V Turnišču pri Ptujju bodo v kratkem začeli graditi novo farmo bekonov, tj. posebnih mesnatih prašičev. To bo največja kmetijska investicija v ptujski občini. Letos bodo za začetek gradnje porabili okrog milijardo dinarjev. Ko bo farma dograjena (predvidoma konec leta 1965), bo letno vzredila okrog 50.000 bekonov. Hkrati z gradnjo nove farme so začeli v okolici odkupovati zemljišča, na katerih bodo pridelovali osnovno krmo za bekone. Računajo, da bo farma potrebovala v okolici kakih 2500 ha površin za pridelovanje krmnih rastlin.

■

Store pri Celju. Že vrsto let je Jugoslavija med državami, ki rade sprejmejo v šolanje ali prakso mlade ljudi iz drugih držav. V Sloveniji študirajo mladi ljudje iz Indonezije, Severne Rodezije, Združene arabske republike, Burme in drugod.

Občani so z živo prizadetostjo sodelovali v razpravah o ustavnih vprašanjih
(Foto: Zlatko Deniša)

Novi zdravstveni dom v Novi Gorici
(Foto: Mirko Ličen)

■

Izola. V vsem slovenskem Primorju iz leta v leto bolj in bolj občutijo pomanjkanje dobre pitne vode. Rižanski vodovod je zato pred kratkim sprejel investicijski načrt za gradnjo novega vodovoda v Sečovljah pri Portorožu. Novi vodovod bo napajal celotno področje občine Piran (vključno Portorož). Po potrebi pa bo lahko dajal vodo tudi Izoli. Investicija bo terjala dobrih 750 milijonov dinarjev. Računajo pa, da bodo z novim vodovodom krili vse potrebe po pitni vodi v piranski občini do konca leta 1968.

■

Piran pri Kopru je verjetno mesto, ki ima v vsej Jugoslaviji največ poklicnih filmskih stativov. Od leta 1956 skoro vsako leto snemajo v tem mestecu najmanj en film. Poleg tega je ob robu bližnjega Portoroža tudi atelje podjetja »Film-servis«, katerega usluge uživajo domači in tuji producenti. Ker tako vsako leto rabijo v Piranu mnogo stativov za snemanje filmov, so sestavili skupine poklicnih stativov, ki jih je v tem našem mestecu že več kakor 150.

born in Ljubljana, in 1892. Has written many stories and novels, the best of which are: *Sentpeter, Masks, Cell, Native Town, Errors, and Wooden Spoon*. — This year, he has been awarded the Prešeren Prize for his life-work.

My native town

(A fragment)

The medieval castle is squatting above my native town like a hen on eggs. And at night a light glimmers in its ancient tower.

We used to run about the castle plateau, hide among hazel-bushes and fight until blood was shed, we scoured the steep, green slopes until we scraped the soil to the solid ground, climbed on the decaying ramparts and searched for vipers' nests among the rocks. At that time the old powder-magazine was still standing near the ramparts around which we would gad carefully; but, when there were thunderstorms, we would, in the town below, strain our eyes hoping that lightning would strike it and a magnificent fire appear above the town. How many times I lingered in the boughs up in a tree where I had hidden from breathless pursuers, with my eyes wandering along the red roofs which were leaning against each other below me, from the dark dome of St. Nicholas' to the red façade of Franciscan Church. Then my eyes turned to the gold mosaic on St. Peter's and on to the steeples of St. Jacob's and the Church of Trnovo. I gazed at the dark green Barje across which, from the dim Krim, the slow Ljubljana was winding in and out among bushes and trees. Low houses, scattered among birches and alders in the broad plain, were almost sunk in the marshy ground. After prolonged rain, we saw there vast water across which boats moved from house to house. The dark Rožnik with its high spruces seemed aristocratic, but the white low houses squatting at the foot of Golovec and all the way to Sv. Lenart were still rural, with a smell of turnip and rootbeet about them. The eyes drifted to the grainfields in Ljubljana Plain and rested curiously on the high mountains from where great masses of cold and snow arrived in town. The castle was our joy and mystery.

Translated by N. Vitorović

JUS KOZAK

nació en el año 1892 en Ljubljana. Entre sus principales obras son: *Sentpeter, La Celda, Las Mascaras, La ciudad natal, Ensueños y La cuchara de madera*. En este año se le otorgo por su trabajo literario el Premio Prešeren.

La ciudad natal

(Fragmento)

Como la gallina sobre huevos, está acurrucado el castillo medioeval, sobre nuestra ciudad natal. Una luz temblona brilla por las noches en su antigua torre,

JUS KOZAK

Rodno

Kàkor kokoš na jájcih čepí srednjevéški grád nad ródnim méstom. In ponóči brlí lúč v starínskem stólpu.

Lovili smo se po grájski planóti, se skrivali in do krví pretéпали med léščevjem, zdífsali stífme, zeléne rebri do prstí, plézali po razpadajóčih šáncab in iskáli gádja gnézda med skálami. Takrát je še stála blízu šánc stára smodníšnica, okóli katére smo se prevídno potíkali, ob nevíhtah pa spóday v méstu napénjali očí, kdáj udári vánjo stréla in se pokázé nad méstom veličásten ógenj. Kólikokrat sem tíčal med véjami góri na drevésu, kámor sem se skríl pred zasopljénimi preganjálcí, in očí so bilé blódíle nad rdécímí stréhami, kí so se pod máno naslánjale drúga na drúgo, nad tёмno kúpolo šenklávske cérkve do

Corríamos por la meseta del castillo, jugábamos al escondite y nos peleábamos entre los avellanares hasta sangrarnos; nos deslizábamos por las abruptas y verdes cuestras, poniéndolas desnudas hasta verse la tierra; trepábamos por traveses que se despedazaban; buscábamos entre las rocas nidos de víboras. En aquel entonces, encontrábase cerca de las murallas una vieja fábrica de pólvora, alrededor de la cual rondábamos con precaución. En las tormentas, abajo, en la ciudad, clavábamos nuestros ojos en ella, esperando que caiga un rayo y se eleve sobre ella un fuego majestuoso. ¡Cuántas veces me anidé entre las ramas más altas de un árbol donde me escondía ante mis jadeantes persecutores! Mis ojos habían vagado sobre los tejados que debajo de mí se encimaban uno sobre el otro; también sobre la cúpula oscura de la iglesia de San Nicolás, llegando hasta la fachada roja de la de los franciscanos. Volví la vista hacia el mosaico dorado de la iglesia de San Pedro, y más alla hasta los campanarios de San Jacobo y de Trnovo. Se me escapaban los ojos através del Barje de color verde oscuro, hasta el sombrío Krim, desde donde el lento Ljubljana serpenteaba entre matorrales y arboledas. Casitas bajas, desparramadas entre abedules y alisos, casi se hundían en el terreno pantanoso de la vasta llanura. Después de prolongadas lluvias, veíamos allí un mar de agua poblada de botes que iban de casa en casa. Los niños sabíamos que por aquellos boscajes se cazaban las alondras y los tordos. El oscuro Rožnik con sus pinos altos nos parecía señorial, mientras que las casitas blancas acurrucadas bajo el Golovec hasta San Lenardo, rústicas. Entre ellas siempre olía a nabos y remolachas. Los ojos nadaban entre los campos de trigo de la llanura ljubljanense, y se paraban curiosos ante las colinas altas desde las cuales bajaban a la ciudad los fríos y las nieves. El castillo era nuestra alegría y nuestro misterio.

Traducción: Yolanda Kvas

rdéčega pročelja frančiškanske. Obfnil sem se próti zlatemu mozaíku na šentpéterski cérkvi in zópet dól do šentjábóbskih in trnóvskih zvoníkov. Uhájale so očí čez témnozéléno Bárje, kjér se je od mráódnega Kríma víla počásna Ljubljánica med grmóvjem in drévjem. Raztrésene nízke híšice so se med brézami in jélšami na šfrni ravníni skóraj pogrézale v močvírna tlà. Témni Róžnik z visóкими smrékami se nam je zdél gospóski in béle híšice, ki so čepéle pod Gólovcem tjà do Sv. Lénarta, še vsè kméčke, med njími je védno po répi in pési díšálo. Očí so plávale med žítnimi njívami Ljubljánskega pólja in se zvedávo ustávljale pred visóкими hríbí, od kóder so prihájali v mésto mrazóvi in snegóvi. Grád je bíl náša rádot in skrivnóst.

JUŠ KOZAK

est né en 1892 à Ljubljana. Parmi ses nombreuses oeuvres nous ne mentionnerons que les romans: Sentpeter, La cellule, Masques, La ville natale, Egarements et La cuiller de bois. Pour son oeuvre littéraire il a obtenu cette année le Prix Prešeren.

La ville natale

(Extrait)

Comme une poule sur les oeufs, le château moyenâgeux est accroupi au-dessus de la ville natale. Et la nuit, la lumière luit faiblement dans l'ancienne

Nous nous pourchassions sur le plateau du château, nous jouions à cache-cache et nous nous battions jusqu'au sang dans la coudraie, nous usions les versants abrupts, verts jusqu'à la terre, nous grimpons sur les fortifs en ruine et cherchions les nids de vipères parmi les rochers. A ce moment-là, près des fortifs se trouvait encore la vieille poudrière, autour de laquelle nous rôdions prudemment et dans les orages, en bas en ville nous nous efforcions de voir quand la foudre tomberait sur elle et un feu magnifique se montrerait au-dessus de la ville. Combien de fois je me suis blotti parmi les branches en haut sur un arbre, où je m'étais caché devant mes poursuivants essoufflés, et mes yeux avaient erré au-dessus des toits rouges qui au-dessous de moi s'appuyaient l'un à l'autre, au-dessus de la sombre coupole de l'église de Saint-Nicolas à la façade rouge de l'église des Franciscains. Je me tournai vers la mosaïque dorée de l'église de Saint-Pierre et de nouveau en bas vers les clochers de Saint-Jacob et de Trnovo. Mes yeux s'échappaient par dessus le Marais vert foncé, où du Krim ténébreux serpentait la lente Ljubljana entre les buissons et les arbres. Les mai-

sonnettes basses dispersées, entre les bouleaux et les aunes dans la vaste plaine, s'enfonçaient dans le sol marécageux. L'obscur Rožnik avec ses hauts sapins nous semblait majestueux et les maisonnettes blanches, qui étaient accroupies sous le Golovec jusqu'à Saint-Léonard, encore toutes paysannes; on y fleurait toujours le navet et la betterave. Mes yeux planaient parmi les champs de blé de la Plaine de Ljubljana et s'arrêtaient interrogateurs devant les hauts monts, d'où arrivaient dans la ville les froids et les neiges. Le château était notre joie et notre secret.

Traduit par V. Jeseník

JUŠ KOZAK

murde 1892 in Ljubljana geboren. Von seinen zahlreichen Werke mögen nur folgende angeführt werden: Sentpeter, Die Zelle, Masken, Die heimatliche Stadt, Irrsale und Der hölzerne Löffel. Für sein Lebenswerk erhielt er heuer den Prešeren-Preis.

Die heimatliche Stadt

(Ein Bruchstück)

Wie die Glucke auf den Eiern so hockt die mittelalterliche Burg oberhalb meiner Geburtsstadt. Und in den Nächten flackert ein Licht im altertümlichen Turm.

Auf dem Schloßbergplateau spielten wir fangen und verstecken, prügelten einander zwischen dem Haselnußgesträuch bis aufs Blut, schleiften die steilen grünen Halden bis zum Erdboden, kletterten über die zerbröckelnden Schanzen und suchten in den Felsen nach Nestern der Kreuzotter. In jenen Zeiten stand in der Nähe der Schanzen noch ein alter Pulverturm, um den wir uns vorsichtig herumtrieben. Falls ein Gewitter losgebrochen war, da spähten wir gespannt von der Stadt hinauf, wann es einschlagen und ein glorreiches Feuer über der Stadt sichtbar werde. Nicht selten steckte ich oben auf dem Baum zwischen Ästen, wo ich mich vor meinen atemlosen Verfolgern verborgen hielt und meine Augen schweiften über die roten Dächer, die sich unter mir aneinander lehnten, über die dunkle Kuppel der Nikolaus Kirche, bis zur Fassade der Franziskaner Kirche hin. Ich wandte mich dem goldenen Mosaik der Sankt Peters Kirche zu, von da wieder hinab zu den Glockentürmen von Sankt Jakob und der Kirche von Trnovo. Meine Augen irrten über das dunkelgrüne Moor von Ljubljana, wo vom düstern Krim her sich zwischen Sträuchern und Bäumen langsam die Ljubljana schlängelte. Niedrige Häuschen, zwischen Birken und Erlen verstreut, schienen im sumpfigen Erdboden zu versinken. Der dunkle Rožnik mit seinen hohen Fichtenbäumen kam uns vornehm vor, und die weißen Häuschen, die unterhalb des Golovec bis hinüber zu Sankt Lenart dösten, sahen noch völlig bäuerlich aus. dazwischen roch es immerzu nach Rüben und wieder nach Rüben. Nun schwebten meine Blicke über das Ackerland von Ljubljana mit seinen Getreidefeldern und hielten neugierig vor den hohen Bergen an, woher Fröste und Schneewächte in die Stadt drangen. Der Schloßberg war unsere Freude und unser Geheimnis.

Übersetzt von Dora Vodnik

Přst, přstí — the soil, the top layer of the ground.
zěmlja, zemljé — the earth.

šance — a German word meaning »ramparts«, still used in parts of Slovenia.

drevó, drevésa, pl. drevésa, drévje — the tree, trees.

tlà — the ground (tlà, tál, tlèm, tlà, pri tléh, s tlémi).

po dolgem deževju — after prolonged rain; po — after.

otróci, otrók, otrókom, otróke, pri otrócih, z otróki — children.

lové, lovíjo; 3rd pers. pl. usually has two forms, short and long (drže, držíjo; se uče, se učíjo; bole, bolíjo, etc.).

mrazovi, snegovi — poetic forms, not used in common speech.

EXPLICACIONES GRAMATICALES Y LEXICOGRAFICAS DEL TEXTO

Čepeti na jajcih = estar acurrucado sobre huevos. — Surgió esta imagen por la situación del Grad. — El Castillo se encuentra sobre una colina que a lo lejos parece un nido, y el edificio una gallina blanca.

loviti se = jugar a la mancha, correr. — *Lové* = es la forma abreviada de la 3a. persona del plural del verbo »loviti«.

kri = la sangre. — Este sustantivo no tiene más que singular, su declinación es la siguiente: *kri, krví, křvi, kri, pri křvi, s krvjó.*

do krví = hasta sangrar.

prst = es la tierra en el campo, prado, etc. — No tiene más que singular y se declina: *přst, přstí, přstí, přst, pri přstí, s přstjó.*

šance = son el conjunto de defensas en forma de fortín y fosos alrededor de un castillo.

ob nevihtah = cuando haya temporal. — La preposición *ob* que generalmente muestra el lugar (*ob tebi, ob hiši* = junto a tí, junto a la casa) define en ciertas ocasiones también el tiempo en que ocurre una acción. — (*Ob dežju je nebo sivo* = cuando llueve el cielo está gris).

spodaj, zgoraj, znotraj = bajo, arriba, dentro.

tičati = estar escondido en o entre algo.

drevo = árbol. — Se declina: *drevó, drevésa, etc.* — El sustantivo colectivo; *drevje* tiene únicamente plural y significa »árboles« en sentido genérico y sin ninguna determinación.

tla = suelo. — Sustantivo con sólo plural y la siguiente declinación: *tlà, tál, tlèm, tlà, pri tléh, s tlémi.*

po dolgem deževju = después de las prolongadas lluvias; *po* — después.

otrok, otroci = niño, niños. — La declinación en plural: *otróci, otrók, otrókom, otróke, pri otrócih, z otróki.*

mrazovi in snegovi = fríos y nieves. — En el esloveno generalmente no se usa el plural.

so bile blodile = habían vagado. — El pretérito pluscuamperfecto se usa en el esloveno solamente en el lenguaje literario.

pod mano = debajo de mí. — Los pronombres personales tienen en el Instrumental dos formas: *z mano, z mano, s teboj, s tabo, etc.* — Las dos formas son correctas.

Čepeti na jajcih: être accroupi sur les oeufs. Le fameux Château de Ljubljana, construit au sommet de la colline qui domine la ville, semble, en effet, accroupi au-dessus de la ville, comme la poule sur ses oeufs.

Ponoči (po-noč-i): de nuit, pendant la nuit. Les adverbes de temps dérivent de substantifs.

D'autres exemples: *po-dnevi* (de *dan*): de jour, *dan-es*: aujourd'hui; *jutri*: demain, *z-jutraj*: le matin, *po-jutri-šnjem*: après-demain; *včera*: hier, *pred-včera*: hier; *z-večer*: le soir; *o-poldne*: à midi, *do-poldne*: dans la matinée, *po-poldne*: l'après-midi; *po-zimi*: en hiver, *s-pomladi*: au printemps, *po-leti*: en été, *jeseni*: en automne.

Přst = terre, terrain, tandis que *zemlja* = terre, terrain, sol. Ne pas confondre: *přst*, gén. *přstí* — la terre avec *přst*, gén. *přsta* — le doigt, l'orteil.

Sance (d'origine germanique) est un vieux mot employé à Ljubljana surtout pour les anciennes fortifications, retranchements...

ob (prép.) *nevihtah* = pendant les orages.

tičati: verbe suggestif assez difficile à rendre très exactement en traduction — être blotti (comme un oiseau), enfoncé, fiché, planté, se trouver...

drevó, gén. *drevésa* (l'arbre), pl. *drevésa* et *drevje* (collectif).

zasopljen: essoufflé, ordinairement employé sous la forme: *zasópel*.

so bile blodile (bloditi: errer): plus-que-parfait, peu employé dans le slovène moderne.

pod mano (menoj): au-dessous de moi. De même: *z mano* (menoj), *s tabo*.

drug na drugega, druga na drugo = l'un(e) à (sur) l'autre.

tlà (pl.) le sol, le terrain, le plancher — se décline comme suit: *tlà, tál, tlòm, tlà, pri tléh, s tlí; na tléh, pod tli* et *pod tlémi*.

mrazovi in snegovi: les froids et les neiges, forme plus poétique que le singulier: *mraz* in *sneg*.

SPRACHLICHE BEMERKUNGEN ZUM TEXT

loviti, lovim, lovíjo in lové — fangen; *lov* — die Jagd

otroci se lové — die Kinder spielen, indem sie einander fangen

kri, krví — das Blut; *do krví* — bis sie blutig wurden; *krvav* — blutig

přst, přstí — ein Bodenbestandteil, die Erde,

z. B. Humuserde

přst, přsta, — der Finger

šánca — (ein Lehnwort) die Schanze; eine geschlossene Verteidigungsanlage auf befestigten, mittelalterlichen Burgen

tičati, tičím — sich versteckt halten, sich aufhalten

obtičati, obtičím — steckenbleiben

utákniiti, utákнем — hineinstecken; das Geld in

die Tasche

drevó, drevésa, pl. drévje — der Baum, -es, die Bäume (ein Sammelname so wie *sad* — die Frucht,

sadje — das Obst)

spóđaj (v mestu) — unten (in der Stadt)

zgoraj (na griču) — oben (auf dem Hügel)

zunaj — draußen; *znótraj* — drinnen

mrazovi in snegovi — Mehrzahlformen von Kälte und Schnee, nur in der Dichtersprache gebräuchlich

kulturni zapiski

SLOVENSKA ŠTEVILKA REVIJE PEN

Jugoslavija je bila pred nedavnim sprejeta v mednarodno zvezo PEN klubov. V zvezi s tem se je revija PEN klubov, ki izhaja (v angleščini in francoščini) kot trimesečni bilten v Londonu, odločila, da prikaže jugoslovanske literarne centre. Kot prvega je obdelala ljubljanski center.

V reviji sta dva daljša sestavka s pregledom slovenske književnosti ter splošnim orisom slovenskega kulturnega življenja. Poleg tega pa so krajsše obdelani nekateri novejši slovenski romani, pesniške zbirke in antologije. Lahko si predstavljate, kakšen pomen ima za Slovence takšenle mednarodni prikaz naše literature.

VSAK SE LAHKO UČI V MATERINEM JEZIKU

V Makedoniji žive poleg Makedoncev še Šiptarji in Turki. Da bi se tudi njihovi otroci lahko učili v materinem jeziku, ki je vsakemu najbližji in najljubši, je poleg makedonskih osnovnih šol še 334 šol za turško in šiptarsko manjšino. Samo v letošnjem šolskem letu so jih na novo odprli sedem, saj število učencev naglo narašča.

Razen osnovnih šol je v Skopju še učiteljsišče za šiptarsko narodnostno manjšino. Obiskuje ga 450 dijakov — bodočih šiptarskih učiteljev.

DELO POMURSKE ZALOŽBE

Osrednje slovenske založbe v Ljubljani in Mariboru so dokaj znane. Manj znani sta založbi v Kopru in Murski Soboti, ki pa prav zaradi svojega obmejnega položaja opravljata važno kulturno poslanstvo. Pomurska založba je pravzaprav še mlada, vendar je pri njej izšlo že več izvirnih del in prevodov.

Letošnji knjižni načrt obsega izdajo proznih, pesniških, znanstvenih in poljudnoznanstvenih knjig. Tako so med izvorno prozo zastopani:

Oskar Hudales z romanom *Med dvema svetovoma*, Miško Kranjec — *Leto osemnajsto*,

Tone Seliškar — *Jutro brez zarje* itd.,

Jože Ternar pa se bo predstavil s pesniško zbirko *Sejalec*.

Med znanstvenimi in poljudnoznanstvenimi deli bo izšla študija Franca Zadavca o Mišku Kranjcu, eseji Božidarja Borka: *Na poteh življenja* ter spomini Manka Golarja: *Mladostna srečanja*.

Posebnost te založbe je, da poleg slovenskih knjig izdaja tudi madžarske — seveda prevode slovenskih pisateljev. Letos pripravlja prevod Solzie Prežihovega Voranca, Levstikovega Martina Krpana ter izbor črtic in novel Miška Kranjca.

Tako posreduje slovensko književnost madžarski narodni manjšini in morda pride katera teh knjig celo na madžarski knjižni trg, kar bo seveda zelo razveseljivo.

PRVA JUGOSLOVANSKA ZNANSTVENA REVIJA V ESPERANTU

»Homo kaj kosmo« (Človek in vesolje) je naslov revije, ki jo izdaja Astronomski observatorij hrvatskega naravoslovnega društva v esperantu. Revija prinaša članke znanstvenikov, ki v esperantu poljudno razlagajo probleme iz znanosti in tehnike. Pred kratkim je izšla prva številka.

RAZSTAVA NASIH UMETNIC

Na večer pred 8. marcem so v Slovenjem Gradcu odprli razstavo del slovenskih likovnih umetnic. Razstava je zanimiva že sama po sebi, zaradi motivike, umetniških dosežkov, predvsem pa kot prvi povojni strnjeni in množični prikaz likovno umetniškega delovanja naših žena.

Povabilu umetnostnega paviljona se je odzvalo 27 slikark, kipark in risark-grafičark. Brezpredmetna umetnost skoraj ni zastopana, vendar pa je, kljub realističnemu ustvarjanju, ki prevladuje, razpon med razvojnimi skrajnostmi posameznih ustvarjalok dokajšen. Če pogledamo barvaste šopke Avguste Šantel in jih primerjamo z barvnimi, geometrijsko-arhitektonsko zasnovanimi študijami letos nagrajene ilustratorke Lidije Osterc, nam je to jasno. Humor, fineso in znanje izpričujejo olja Melite Vovkove.

Seveda ne moremo mimo naših znanih ilustratorok: Marlenke Muk-Stupice ali Ančke Gošnik-Godčeve, ki so obogatile razstavo s svojimi risbami.

Kiparstvo je zastopala Vlasta Zorko-Tihec.

Udeleženke so sklenile, da bodo ob letu, za praznik žena, spet pripravile razstavo. Vodstvo paviljona je ob lepem uspehu letošnje razstave pokazalo za to dosti razumevanja.

PROGRAM BEOGRAJSKE OPERE ZA LJUBLJANSKE LETNE PRIREDITVE

Čeprav je šele zgodnja pomlad, so vendarle že določili program, s katerim bosta beograjska opera in balet nastopila na običajnih poletnih prireditvah v Ljubljani. Opera bo gostovala z Don Kihotom in Knezom Igorjem, baletna skupina pa ima v načrtu Radićevo Čele kulo, Baranovićevo Lectovo srce in Konjovičev Triptihon. To je vsakakor lep prispevek k letnim prireditvam v Ljubljani; gotovo jih bodo radi obiskali tudi naši izseljenci, ki se bodo mudili v domovini.

UMRL JE PISATELJ BOGOMIR MAGAJNA

V Ljubljani je umrl doktor Bogomir Magajna, znani slovenski pisatelj in zdravnik-psihiater, primarij bolnice za duševne bolezni v Polju pri Ljubljani. Kot zdravnik in kot pisatelj je bil splošno znan in splošno priljubljen saj je bil človek v najlepšem, najčistejšem pomenu besede. Po rodu je bil kraševska korenina, doma iz Gornjih Vrem, kjer zdaj kmetuje njegov brat France, ljudski pisatelj in bivši Amerikanec, ki je doma in na tujem poznan po svoji šegavi pisani besedi. Bogomir je med vojno kot zdravnik odšel k partizanom. Z njimi je delil vse hudo in težko kot borec in zdravnik. Zdravil in tolažil je, bodril celo tiste, ki jim ni bilo več pomoči, čeprav je njegovo dobro srce pri tem samo skoraj vedno znova izkrevavelo. Po vojni je prejel več visokih odlikovanj. Kot zdravnik se je nato posvetil najbolj nesrečnim — duševno bolnim. Karkoli je delal in kjerkoli je bil — z njim je bila vedrina, dobrota in velika vera v lepoto, v človeka in človečnost. Pisal je o svoji revni kraški zemlji, s svojimi pravljičami in bajkami je čudovito posegel prav v sredo otrokovega sveta, spremljal je partizane in partizanke in se pomenkoval kakor je pač le on znal, o drobnih srnci, ki je sredi krvave vojne obiskovala mlade matere tam sredi temnega kočevskega Roga. Brez števila novel in zgodb je napisal tudi o usodah ljudi, ki jih je življenje zaznamovalo. Upodabljal jih je s peresom človeka in umetnika, ki jih je globoko razumel in je želel, da bi jih razumeli tudi drugi.

Zato bo vsem, ki so ga poznali osebno ali le po njegovih delih, ostala trajna, svetla misel nanj.

MAKSIM GASPARI JE POSTAL ČASTNI ČLAN ETNOGRAFSKEGA DRUŠTVA

Člani slovenskega etnografskega društva v Ljubljani so izvolili na eni svojih sej akademskega slikarja Maksima Gasparija, ki je pred kratkim obhajal 80-letnico, za svojega častnega člana. Pobudo za to je seveda treba iskati v ljudskih prvinah, ki jih najdemo v vsem njegovem slikarstvu in so pravzaprav v njegovih stvaritvah dobile svojo umetniško potrditev. Izvolitev pa pomeni hkrati tudi veliko priljubljenost slikarja ljudskih motivov.

JUGOSLOVANSKA DELEGACIJA MLADINSKEGA TISKA V SZ

Predstavniki našega mladinskega tiska pod vodstvom glavnega urednika Mladosti Dušana Pešiča so vrnili obisk sovjetski delegaciji mladinskega tiska, ki je konec lanskega leta obiskala Jugoslavijo. Mladi novinarji so si ogledali Moskvo, Leningrad, Kijev in drugo, poleg tega pa so se pogovorili s predstavniki sovjetskega mladinskega tiska. Mnogo zanimivih misli o dosedanjem in bodočem delu so si izmenjali. Vsak obisk je pravzaprav obogatitev spoznanj in razširitev obzorja.

Naši umetniki

Vladimir Makuc

PISE LUC MENASE

Grafik Vladimir Makuc, ki se je rodil 8. maja 1925 v Solkanu pri Gorici, je v Ljubljani končal Solo za umetno obrt, leta 1954 Akademijo upodablajočih umetnosti in dve leti pozneje še specialko za restavratstvo; izpopolnjeval pa se je tudi v Parizu v ateljeju Johnnyja Friedländerja. Kopiral je številne freske iz 15. in 16. stoletja (1949 pri Primožu nad Kamnikom, 1956 na Muljavi in Visokem pod Kureščkom, 1957 v Stari Fužini, Janezovi cerkvi ob Bohinjskem jezeru, Selu pri Žirovnici in na Mačah, 1958 v Hrastovljah, Bodeščah, Godešiču in na Bregu pri Preddvoru, itd.).

Vselej, kadar z besedami predstavljamo nekega likovnega tvorca, se moramo zavedati, da nam bo to uspelo samo s poenostavljanjem mnogo bolj zamotane stvarnosti — sleherna sodba o ljudeh in umetnosti je taka. Nekatere pogoje lahko nakažemo, o drugih ugiblujemo, o tretjih ne vemo ničesar, in ko govorimo o stvaritvi sami, se od nje odmikamo že s tem, da svoje povsem čutne vtise miselno opredeljujemo ter nato posredujemo z docela drugorodnimi sredstvi, s pisanjem ali govorjenjem. Makucova grafika gotovo ne pomeni najbolj zapleteneга pojava v sodobni slovenski umetnosti, a vendar tudi takrat, kadar razpravljamo o njej, občutimo nekaj podobnega. Kakšen je njen zgodovinski okvir, kje umetnikovo mesto med sodobniki, kaj je tisto najbolj posebno v njegovem delu, kar ga od njih razločuje?

Težišča in poudarki v slovenski likovni umetnosti so se v teh poslednjih sedemnajstih letih po osvoboditvi nedvomno bistveno premaknili: medtem ko so od Ažbetovega in Kobilčinega rodu prevladovale zveze s srednjo Evropo, se je zdaj, gotovo tudi zaradi priključitve osvobojenega Primorja, okrepil stik s sredozemsko kulturo. Zopet se je izostril občutek za formo, v snovnem svetu je krajino, ki je po zaslugi impresionistov dolgo prevladovala v našem slikarstvu, zamenjala upodobitev človeka, tako rekoč neomejena slikovitost, iluzija in kar mehkokobna čustvenost so se umaknile

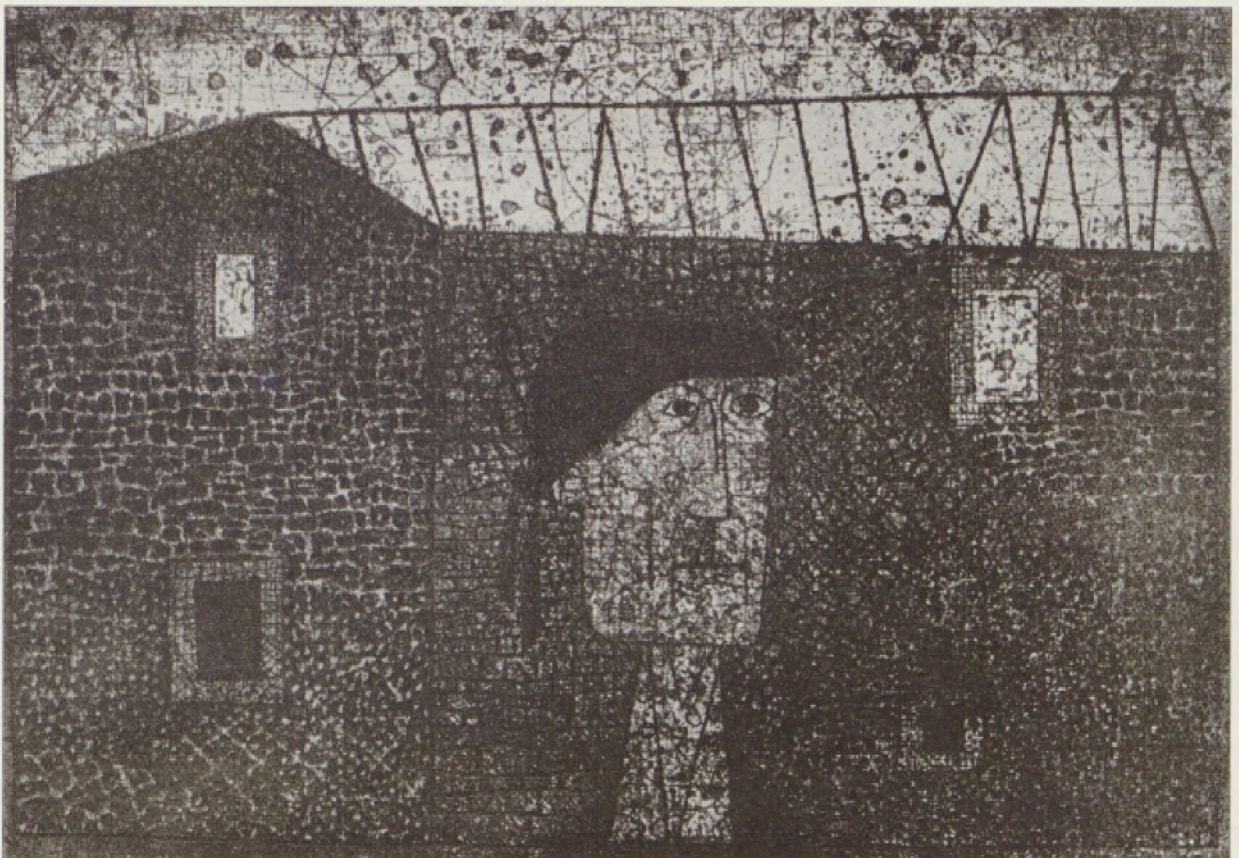
strožji in stvarnejši govorici, in naposled so se, s čisto tehničnega vidika, ob dotlej nesporno vodilnem oljnem silkarstvu uveljavili tempera, grafika in kiparstvo. O tem in marsičem drugem pričujejo tudi Makucovi listi.

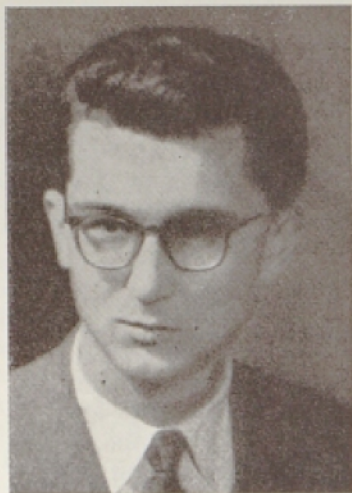
Makucova grafika je značilen delec tiste umetnostne zvrsti, v kateri so slovenski umetniki na splošno poželi največ uspehov in dali največ pobud; njen tvorec je predstavnik tiste sredi dvajsetih let rojene umetniške generacije, ki je človeško dozorela med zadnjo svetovno vojno in se nato šolala v osvobojeni domovini na pravkar ustanovljeni prvi domači akademiji. Kakor mnogi drugi iz tega rodu, ki je od mladih nog doživljal zgodovino in se šele pozneje strokovno oblikoval, je tudi Makuc umetniško počasi zorel — preveč je bilo doživetij in preblizu so še bila, da bi jim bilo mogoče najti ustrezno obliko v dobi, ki se še tudi po velikem viharju ni hotela umiriti. A videti je, da je to počasno dozorevanje Makucu samó koristilo. Ko se nam je naposled, kasneje od mnogih mlajših vrstnikov, javno predstavil, je bila njegova izpoved trdna in samosvoja.

Na prvi pogled se ni zgodilo nič posebnega. Kakor že velikokrat poprej v zgodovini umetnosti,

so stari motivi oživali v novi, sodobni govorici. Svet, ki je iz njega Makuc zajel, sta kmečka Istra in Kras, so njune revne krpe rdeče in črne zemlje, ki jo pred vetrom varujejo zidovi, so samotni, trdi in pošteni ljudje na tej zemlji in kamenju, njihove živali, dvorišča in domovi, táki, kot živé in stojé tam še danes, kolikor jih ni požgal, razpodil in pobil sovražnik. Na pazljivo odtisnjenih listih so barve še toplejše, ožganine še bolj zamolke, ljudje, živali in hiše, vsa ta svetla boječa okna in oči, vsa ta naivno inventarizirana vsakdanjost (razvalina in voliček — tri kopice, stara žena — petelina in osliček) je na videz še bolj preprosta kot v resnici, malone prepisana s starih ljudskih podob pa vendar drugačna: kakor da jo je umetnik s sto znaki, tisoč drobnimi prekrizanimi črtami in sencami še umetelneje ozaljšal, kot pa je to — v resničnosti in naših spominih — zmozel sam vsemogočni čas. Vsekakor ti starinski motivi pripovedujejo o tanki moderni občutljivosti in dovzetnosti. Svet je prostosrčno enostaven, oblike žive z mnogimi drobnimi naključji, ploskve so kar se da preprosto razdeljene in obrobljene, vse skupaj pa vendar ne tvori samó naivno seštete vsote, ampak se je spremenilo v poetično celoto.

Vladimir Makuc: Primorske žene pred požganim domom. Kliše je last Likovne revije v Ljubljani

MARIJAN KRAMBERGER

Pesniški portret Marijana Krambergerja

FRANCE VURNIK

Med najmlajšimi slovenskimi pesniki, ki so v svojih pesmih že izpovedali izrazitejšo, zaokroženo in osebno vizijo sveta — ti so Valentin Cundrič, Niko Grafenauer, Miroslav Košuta in Marijan Kramberger, je zadnji najbolj svojevrsten, samosvoj in uspel izpovedovalec svojega intimnega doživljanja. Že v zadnji številki Rodne grude smo opozorili nanj z eno izmed njegovih ljubezenskih pesmi iz zbirke Pesmi 1961, za katero je prejel Prežihovo nagrado v Mariboru.

Leposlovno delo Marijana Krambergerja je dokaj raznoliko. Kot študent svetovne književnosti v Ljubljani je objavljajal pesmi v mladinski reviji — Mladih potih, v Novih obzorjih, Naši sodobnosti in v Perspektivah; razen pesmi pa tudi literarne kritike, literarnozgodovinske sestavke in prozo. Za naše razmišljanje bomo izbrali dvoje njegovih izrazitejših del, iz katerih odseva njegov duševni profil: pesniško zbirko Pesmi 1961 in odlomek iz daljše novele Fant, objavljene v reviji Perspektive decembra 1961 in januarja naslednjega leta. Datumi izida nas opozarjajo na dejstvo, da so pesmi in proza Marijana Krambergerja nastajale nekako do septembra, oktobra 1961. leta, ko je bil avtor star 23 let — rojen je bil 1938. leta v Mariboru. Zaradi te časovne razmejitve pa ne smemo misliti, da je Kramberger prenehal ustvarjati; zdaj pripravlja daljše pripovedno delo. Po končanem šolanju in odsluženi vojaščini se je pesnik vrnil v Maribor, kjer je obiskoval gimnazijo in kar je pustilo sledove v nekaterih pesmih in v noveli Fant. Tu se je zaposlil kot urednik pri založbi Obzorja.

Pesmi Marijana Krambergerja so premišljen, razumsko izpovedan, toda globoko doživljen samogovor mladega izobraženca, ki se je nenadoma zavedel sveta okoli sebe, ne da bi ga že povsem sprejel in razumel. Pesnik se zaveda svojih intimnih doživetij in razpoloženj, s katerimi njegova misel ni zadovoljna. Ta globlji, neukrotljivi razpoloženjski svet nima usodnejših razsežnosti; razpet je med vsakdanje skrbi, med hotenjem in porazom, med vznesenim upanjem in potrtoostjo zaradi neizpolnenih hotenj. Tak je pesnik, kadar je sam s seboj in svojimi razmišljanji; novi doživljajski odtrenki pa se sprožijo

Zemlja

*Ljudje gredo svobodni in lahki
in drevje nad njimi diši. V polmraku
so njihove sence velike in tople,
ko se sklanjajo nad teboj, otroci iščejo vanje
in celo ti, ki te je morda sram priznati —
morda celo ti. Zaljublenci se odpravljajo
na romanja brez konca. Nad obalo sedimo,
nekdo je vzel orglice in nam tiho zaigral
»Moskovske večere«. Nebo je še svetlo. Mir,
mir nad nami,
mir okrog nas. In nič kesanja za včeraj,
nič strahu za jutri: mir, mir v nas. Ogenjček
cigarete v temi; pogovor brez besed;
nikomur ni treba šele izsiliti spoštovanja.
Čakamo, da se prižgo luči, molčeči in trdni,
zakoreninjeni v sredo sveta. Večeri se
in drevje nad nami diši — —*

*Dobra zemlja, če je kje, če eksistira beseda,
ki ti izvabi ta nežni svetli nasmeh —
skrivnostni obrazec ljubezni, znamenje,
dogovorjeno med dobrimi tovariši,
o noč in dan ga bom pomagal iskati,
krčevito in vztrajno, slep, slep za vse drugo,
slep zase, slep za svoje, neutrujen in
nepodkupljiv;*

*o dobra zemlja — — naj gre k vragu to trpko,
nemirno življenje: tako malo lahko izgubimo
in tolikšna je nagrada, ki čaka nas —
noč, noč in dan jo bom pomagal iskati,
dobra zemlja, dokler je nekoč ne najdemo.*

Iz zbirke »Pesmi 1961«

Razpis štipendij za slovensko izseljensko mladino

Slovenska izseljenska matica razpisuje tudi letos več štipendij za študente, otroke naših izseljencev, ki bi prišli študirat v Jugoslavijo. Študirali bi lahko slovensko književnost, zgodovino in tehnične vede na naši univerzi in visokih šolah in to nekaj semestrov ali do diplome. Interesenti se pa lahko odločijo tudi za študij glasbe, petja, igralske umetnosti (režije) itd. Mogoč je dopolnilni študij, to je specializacija v naših samostojnih inštitutih za rudarstvo, gradbeništvo in jedrsko fiziko. Dopolnilni ali podiplomski študij še posebej priporočamo. Prijavijo se lahko tudi za praktično izobraževanje v raznih strokah (kulturnoprosvetni dejavnosti v naših kulturnoprosvetnih društvih) za režiserje, pevovalce itd. ali v novinarstvu v uredništvih naših časopisov.

Pogoji so ugodni. Kandidatom je zagotovljeno stanovanje v študentskih domovih in štipendija v višini povprečne mesečne plače pri nas, kar zagotavlja razmeroma ugodno življenje.

Vabimo izseljenska društva in posameznike, da predlagajo primerne kandidate, ki se zanimajo za študij v Jugoslaviji in bi prišli v poštev za ta razpis.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

v njem ob soočenju z družbo, s temno množico, kot pravi v eni izmed pesmi. Množica je za pesnika družba samotarjev s posebnimi predstavami in svojevrstnim doživljanjem. Včasih jo opazuje od strani in se ji čudi, včasih se tudi veseli z njo, kadar doživlja uspehe, kadar se mu zdi, da išče novih razsežnosti za uveljavitev svojih sil.

Originalno vzdušje veje iz Krambergerjevih ljubezenskih pesmi, ki ne sodijo v vrh njegovega pesnikovanja, vendar so zanimive. Te pesmi so hudomušno igrive. Ljubezensko čustvo, izpovedano v njih, nima takšne strastne teže, da bi pesnika zagrabilo globlje. Z razsodnim, posmehljivim odnosom izpoveduje fantovski odnos do dekleta. Ta odnos prehaja od nežnosti, posmehljivosti, grobosti do nesramnosti.

Posebno pozornost vzbujajo Krambergerjeve pesmi, v katerih je naslikal lirično pokrajinsko situacijo z razkošnimi podobami. Poletni dež, ki razdiši prah; samotni otok poraščen s temnimi cipresami ali jezero pod gozdom, z nebom nad seboj in v sebi — to so slikovite lirične impresije z globljim simboličnim pomenom, njihova vsebina je človeško razpoloženje.

Čeprav je Krambergerjeva pesniška izpoved razumsko pretehtana, kar dokazuje zlasti stil

njegovih pesmi z nakopičenimi odvisnimi stavki, so pesmi spletene z zanesljivim občutkom in mero, v skladnem prepletu čustvenega doživetja in miselnega vrednotenja.

Zanimivo je, da naletimo na iste motive, izpovedane v podobnem zadržanem, ironičnem podtonu, v odlomku novele Fant. Gotovo je Kramberger nameraval opisati kos svojega življenja v nazornejših odnosih, kot bi to mogel v pesmih. V pesmih je izpovedal intimni doživljajski svet, v noveli pa zunanji okvir, ki je pogojil vsebino in moč teh doživetij. Vendar tudi v noveli prevladuje razmišljajoči, lirični ton. O tem priča že sama struktura pripovedi: fant, ki preživlja počitnice s svojimi starši ob morju, podoživlja v zelo nazornih podrobnostih ljubezen do sošolke. Tu je razgrnil problematiko mladega intelektualca na začetku zavestne življenjske poti, ko ga čaka še vrsta vprašanj, s katerimi se bo moral spoprijeti, da se bo lahko vključil kot dejaven človek med ljudi.

Tako si predstavljamo podobo, ki jo je v svojem začetnem ustvarjalnem obdobju uspel naslikati o sebi Marijan Kramberger v svojih pesniških izpovedih. Predstavlja nam odraščajočega meščanskega fanta, njegov intimni svet v obdobju naglega razvoja in notranje rasti.

Dolgoletni jugoslovanski reprezentant Langus je v Planici postavil nov državni rekord, a je žal skakal izven konkurence

Dolina pod Poncami je zopet slavila. Od 22. do 24. marca letos so se zbrali ob mojstrovini pokojnega ing. Stanka Bloudka mojstri smučarskih poletov iz vse Evrope. Planica 63 je potolkla vse dosedanje rekorde. Poletov se je udeležilo 48 skakalcev, 4 TV kamere, ki so spremljale skakalce med poleti, so posredovale ta veliki športni dogodek gledalcem 10 držav, vključenih v omrežje Eurovizije. Ob skakalnici pa se je zbralo preko 40.000 gledalcev, domačih in tujih, da bi doživeli ta enkrat športni užitek.

Vreme je bilo čudovito, naklonjeno gledalcem in tekmovalcem. Dolina skakalnic se je bleščala v snežnih kristalih. Že zgodaj zjutraj so po gazeih proti skakalnici hitele množice. Iz zvočnikov so donele domače viže in ustvarile kljub mrazu prijetno razpoloženje. Od vsepovsod so prihajale kolone avtomobilov, tako da je že kmalu bilo težko najti parkirni prostor celo za fička, saj je bilo v Planici preko 6000 osebnih avtomobilov in 200 avtobusov.

V nedeljo je bil glavni del tekmovanja. Udeležil se ga je tudi predsednik Tito s soprogo. Ko se je ob 10^h pojavil s svojim spremstvom ob izteku skakalnice, ga je množica navdušeno pozdravila. Visoki gostje so zasedli častna mesta na vrhu novinarskega stolpa in... že so zadonele slavnostne planiške fanfare. Hip nato so se po hrbtu velike skakalnice spustili v smuku naši alpski smučarji z zastavami držav udeleženk in se zvrstili v izteku.

PLANICA

1963

VIDE PETKOVSEK

Se državna himna in ob udarcu gonga se je pognal po strmem naletu predskakalec, naš dolgoletni reprezentant Langus in v mirnem letu pristal globoko spodaj v izteku. Za njim se je zvrstilo vseh 48 mojstrov poletov na smučeh.

Zmagal je 21-letni vzhodnonemški skakalec Dieter Bockeloh in s poletom 121 m prekosil vse druge. Tudi drugo, tretje in četrto mesto so zasedli tekmovalci iz Vzhodne Nemčije. Naši tekmovalci so imeli manj sreče. Jože Šlibar, jugoslovanski svetovni rekorder v smuških poletih se je prejšnji dan laže ponesrečil. Kljub odsvetovanju zdravnikov — prej je štiri dni ležal zaradi angine — je startal. Ker pa ni bil v formi, ga je sunek močnega vetra zanesel, da je pri doskoku močno padel in si laže pretresel možgane. Smolo je imel tudi naš najboljši planiški tekmovalac Peter Eržen, ki je v soboto dosegel 100 m, v nedeljo pa je že pri prvem skoku ob doskoku podrsal po tleh, kar so sodniki ocenili kot padec. Tako je od Jugoslovancev bil najboljši Pečar s skokom 89 in 101 m. Veselo pa je vse presenetil veteran Planice 36-letni Jeseničan Jože Langus, ki je s skokom 120 metrov postavil nov državni rekord. Škoda, da ni skakal v konkurenci.

Med moštvi je zmagala ekipa Nemške demokratične republike, ki si je letos dokončno osvojila trofejo — pokal inž. Stanka Bloudka, ki ga je namenilo uredništvo slovenskega tednika TT moštvu, ki v ciklu Obersdorf—Kulm—Planica zbere največ točk. Po svečani podelitvi nagrad in diplom, je tekmovalce sprejel tudi predsednik Tito in poklonil spominska darila trem najboljšim skakalcem: Bockelohu, Klemmu in Kürthu in najboljšim Jugoslovancem — Pečarju, Zajcu in Erženu.

Forty-eight ski-jumpers from several European countries took part in the international ski-flight finals at Planica on March 24. Four T. V. cameras telecast the competition to ten countries included in the Eurovision network, and more than 40 thousand onlookers attended the finals on Sunday. President Josip Broz Tito and his wife Jovanka were among other distinguished guests.

The competition was won by twenty-one years old ski-jumper from East Germany Dieter

Bockeloh, whose jump of 121 meters won the day. The second, third, and fourth places, too, were won by East Germans. Our competitors were less lucky. Jože Šlibar, the Yugoslav world champion in ski-flight had a light concussion of the brain caused by a fall the day before, and did not take part in the finals. Our best Planica competitor Peter Eržen was down on his luck, too, as he touched the landing-slope with his hand at the first jump. The best Yugoslav jumper was Marjan Pečar with 89 and 101 meters, yet Yugoslav got only the 22nd, 25th, 30th, and 51st places. A pleasant surprise was provided by Planica veteran, 36 years old Jože Langus, whose jump of 120 meters is a new Yugoslav Planica record. It is a pity that he was only a forejumper whose jumps were not scored up in the competition.

The East German team won the trophy — the Cup of engineer Stanko Bloudek for good. The cup was given by editors of Slovenian weekly TT (Weekly Tribune) to the team with the best score in the cycle Obersdorff—Kulm—Planica. After the end of the finals, the competitors were received by President Tito, who gave souvenirs to three first-placed jumpers (Bockeloh, Klemm, Kürth) as well as to three best Yugoslav competitors (Pečar, Zajc, Eržen).

Se dvoje športnih novic. Tudi letos so se jugoslovanski novinarji udeležili že tradicionalnega svetovnega prvenstva smučarjev-novinarjev. Na tekmovanju v kanadskem nacionalnem parku Baniff, v divjih gorah pri Calgaryju, se je zbralo 10. marca preko 120 novinarjev iz 18 držav. Naši zastopniki so bili odlični, saj so ponovili lanskoletni uspeh. Tehnični urednik ljubljanskega časopisa »Delavska enotnost« Janez Šuster je postal absolutni svetovni prvak med smučarji-novinarji, s tem da je zmagal v veleslalomu, slalomu in kombinaciji. Tudi Maver se je dobro plasiral in dosegel več drugih mest. Ker so drugi člani naše ekipe vozili dobro, je Jugoslavija prva v moštveni oceni.

V Chamonixu je bilo 10. marca priljubljeno Arlberg-Kandahar smučarsko tekmovanje, ki so se ga udeležile vse alpske države, med njimi tudi Jugoslavija. Težka in zahtevna proga ob dokaj slabih vremenskih razmerah je zahtevala popolno zbranost in veliko znanje tekmovalcev. Na tem tekmovanju je dosegel svoj največji uspeh 25-letni študent gozdarstva Peter Lakota z Jesenic. V smuku je zasedel 12., v slalomu 18. in v kombinaciji 15. mesto. Še bolj pa je Lakota dokazal, da se uvršča v svetovno smučarsko elito s tem, da je vsakič za zmagovalcem zaostal za minimalno število sekund.

V. P.

Jugoslovanska mladina bo končala avtomobilsko cesto

ERNEST PETRIN

Prvega aprila so mladinske delovne brigade iz vse Jugoslavije spet prijele za orodje in gradbeni stroji vseh vrst so začeli svojo pesem dela. Med Osipaonico, do koder je cesta že dograjena, in Beogradom so oživela naselja, v katerih žive mladi graditelji in njihov vesel mladostni smeh polni ozračje te mirne valovite pokrajine v Srbiji. Dvajsetega oktobra — na 19. obletnico osvoboditve glavnega mesta Jugoslavije bo mladina izročila prometu to važno prometno magistralo, ki bo povezovala skrajni točki naše domovine — Ljubljano in Gjevrgjelijo. Nova cesta bo izredno važna, ne samo za naše gospodarstvo, ampak tudi za turizem, saj bo povezovala naravne lepote in turistične znamenitosti, ki jih je Jugoslavija polna.

Letošnji odsek med Osipaonico in Beogradom je zadnji v 1161 km dolgi asfaltni in betonski črti. Še 60 km manjka, da bo ta črta strnjena in to bo — kot prejšnje odseke — dogradila jugoslovanska mladina. Da pa bo lahko uredila 7 in pol metra široko moderno asfaltno cestišče, bo morala opraviti veliko delo.

V celoti bo letos delalo na odseku med Osipaonico in Beogradom nad 200 mladinskih delovnih brigad iz vse Jugoslavije. Največ jih bo iz Srbije in to 81, iz Hrvatske 41, iz Bosne in Hercegovine 37, iz Slovenije 18, iz Makedonije 13 in iz Črne gore 7. Razen brigad iz naše države pa bo v poletnih mesecih delala na trasi tudi mednarodna mladinska brigada, v kateri bodo mladinci iz raznih evropskih in izvenevropskih držav.

Za življenje mladine na tem velikem gradbišču je lepo poskrbljeno. Sedem naselij vzdolž trase ima vse udobnosti, kar jih je v danih razmerah mogoče nuditi — televizijske in radijske sprejemnike, motorna kolesa, avtomobile in podobno, kar veseli mladega človeka. Nekaj tisoč mladih graditeljev bo prav gotovo na trasi — kot prejšnja leta — opravilo šoferski izpit, saj so v ta namen organizirali v vsaki izmeni vrsto tečajev. Poskrbljeno pa je tudi za druge tečaje in marsikdo bo na delovni akciji dobil svoj življenjski poklic. Vsega bo v času akcije 21 strokovnih in 15 amaterskih tečajev, ki jih bo obiskovalo vsaj 20.000 graditeljev. Naj nekaj tečajev naštejemo: za mehanizacijo v kmetijstvu, zidarski, asfaltni, elektro-instalaterski, kuharski in za dekleta tečaji za krojenje in šivanje ter tehniko v gospodinjstvu.

Prosti čas mladi graditelji porabijo za predavanja in razpravljanje o najbolj aktualnih zadevah doma in v svetu, ne manjka pa seveda tudi zabave. Tako bodo gostovali v naseljih mnogi znani jugoslovanski umetniki ter najboljši športniki iz domovine in tujine.

Bralcem "Rodne grude"

prisučne posadave

iz domovine

Zdenka Cerar

Miroslav Cerar

V prisotnosti športnih funkcionarjev sta na ljubljanskem magistratu izrekla svoj odločilni »da« znana športnika Zdenka Prusnik in Miroslav Cerar. Zablistali so se flashi številnih reporterjev in že se je začelo skupno življenje 21-letne mladinske državne prvakinje in 25-letnega evropskega in svetovnega prvaka v rodnih telovadbi. Pred množico novinarjev sta za nekaj dni pobegnili v idilično zimsko pokrajino Polhovega Gradca. Za nju res ni imelo smisla iti na poročno potovanje, potem ko sta skupaj videla že toliko sveta. Pa tudi časa nimata, treba je študirati in Miro se mora pripravljati na evropsko prvenstvo v Beogradu letos.

Spočita in vsa zagorela od močnega sonca sta se vrnila domov in se z vneto lotila študija in treninga. Lovorik pa ne pobirata le na športnih tekmovanjih, ampak tudi na izpiti. Zdenka je študentka tretjega, Miro pa četrtega letnika pravne fakultete v Ljubljani. Morda bo pa Miro vseeno raje posredoval bogato znanje in izkušnje mladim! Zdenka pravi, da bo gotovo dober trener, ker je že njej svetoval marsikaj koristnega. Miro se skromno brani in trdi, da tudi Zdenka mnogo prispeva k njegovim uspehom. Brez dvoma pa po svoje pomaga Miru tudi njegova simpatična mama, ki mu po napornem treningu pripravi izdatno večerjo. Kadar pa kuha Zdenka, tudi Miro rad pomaga, da je kosilo čim prej na mizi.

Ob slovesu smo ju še vprašali: »Kaj mislita kupiti prej: fižka ali otročička?«

»Nisva navdušena za motorizacijo... torej prej otročička!«

OUR SPORTS COUPLE

In the presence of sports functionaries, the well-known sports couple Zdenka Prusnik and Miroslav Cerar gave their decisive »yes« at the registry office in Ljubljana. Flashlights of numerous reporters flashed and the joint life of twenty-one years old state junior champion and

twenty-three years old European and world champion in heavy gymnastics started. The couple escaped from the crowd of reporters to the idyllic winter landscape of Polhov Gradec to spend a few days there. There was no time for a longer wedding-trip as they both have to study, and besides, Miro has to train for the European championship which will take place in Belgrade this year.

They both returned relaxed and sunburnt and eager to start in on studying and training. For they do not win laurels at sports competitions only, but also at examinations. Zdenka is in her third and Miro in his fourth year at the Law Faculty in Ljubljana. Miro may also devote a little time to coaching young promising athletes. Zdenka maintains that she has already experienced how good a coach Miro can be. The modest Miro, on the other hand, says that Zdenka, too, has had much to do with his successes. And let us not forget Miro's mother, who is always ready with a big meal after his strenuous training. Of course, he has to help a little bit when his wife cooks if he wants his lunch soon.

On taking leave we asked: »What do you intend having first, a car or a baby?« »Motor vehicles have very little attraction for us, so it will be a baby,« was the answer.

naša velika in visoka

Narisala Marjanca Jeme

MARJA CERKOVNIK

Katka stoji na stolu in vpije: velika sem, visoka sem...

Pismonoša, ki pride k nam, ne vidi dobro in ji reče: »Ti si majhen srček!«

Katka je jezna: »Ne, visok srček sem!«

Pismonoša zmaje z glavo in verjame, da vidi slabo...

Pride dimnikar, ki tudi ne vidi dobro, zmoti se in reče: »Ti si drobna punčka!«

»Ne, velika punčka sem,« se jezi Katka.

Dimnikar zares pomisli, da z njegovimi očmi nekaj ni v redu!

Pride dedek — v torbi ima pomarančo in bonbone.

»To nesem neki čisto majhni punčki, — da, da, čisto majhni, čisto drobni... Samo najti jo moram!«

Katka nekaj časa premišljuje.

»Dedek, danes ne bom velika, ne bom visoka — bom majhen srček in drobna punčka...«

»Saj res, saj res, potem si pa ti prava!« reče dedek.

Zakaj imam Tita rada?

»Zakaj imam Tita rada —
to je naloga vaša
za jutri,«
je rekla učiteljica naša
ob koncu ure.

Zakaj imam Tita rada?
Vem.

Slavček o Titu poje,
vojak o njem sanja po svoje,
in on je v vsaki povesti,
ki mi jo očka pripoveduje.

Učiteljica, prosim!

Tita imam rada, rada!

Pa naj povem še — zakaj?

SVETLANA STEFANOVIĆ, 5. r. osn. šole, Beograd

Narisala Melita Vovk

otroci berite

naši ljudje po svetu

KJE VSE NAJDETE DANES SLOVENCE IZ FURLANIJE?

Največ jih dela v Švici, pa tudi v Nemčiji se njihovo število v zadnjem času stalno veča. Precej jih je zaposlenih v Franciji in Luksenburgu, nekaj jih najdete v skandinavskih deželah in Angliji. V Belgiji pa njihovo število upada. Redko kateri se še izseli v prekomorske dežele, saj dobe zdaj za svoje pridne roke dovolj dela v Zahodni Evropi. In njihovo število? Ni točno ugotovljeno, ker domače občine doslej še ne vodijo evidence, koliko Slovencev se je izselilo.

ALI BODO DOBILI DOMA ZAPOSILITEV?

V Kanalski dolini nameravajo zgraditi letos nov hotel v Trbižu, ki je postal priljubljen letoviški kraj. Zlasti pozimi se na trbiških smučiščih radi zbirajo izletniki ne le iz domačih, temveč tudi iz oddaljenih italijanskih krajev ter predvsem iz Avstrije. Z gradnjo hotela nameravajo pričeti takoj.

Prebivalci Sempetra so se zelo razveselili novice, da bodo tam odprli delavnico za odpremo stolov, ki jih izdelujejo v Manzanu. Tu bodo zaposlili predvsem mladino od 14 do 18 let, ki bo stole zavijala in odpremljala.

V Sv. Lenartu imajo letos na programu več večjih javnih del. Med temi napeljavo novega vodovoda v vasi Ušivico in Zabrdo ter okrepitev vodovoda v Utani. V Kravarju pa bodo dogradili novo šolo. Tudi pri teh delih bodo zaposlene pridne domače roke. Vsak bo vesel, komur ne bo treba za delom na tuje.

BARTOLOV VEČER V TRSTU

Slovinci v Trstu so lepo počastili 60-letnico rojstva znanega slovenskega pisatelja Vladimira Bartola, ki je po rodu Tržačan. Slavje je bilo v Gregorčičevi dvorani. O jubilanu je toplo spregovoril prof. dr. Budal, člani tržaškega slovenskega gledališča pa so brali odlomke iz njegovih del.

SOLA NAJ BO V KRAJU, KJER ZIVI NAJVEČ SLOVENCEV

Slovenski učitelji v Gorici so na občnem zboru svojega sindikata sprejeli resolucijo, v kateri odločno zahtevajo, da goriška občina opusti gradnjo stavbe za vse slovenske šole v Stražicah. Učitelji zahtevajo gradnjo slovenske šole v kraju, kjer živi največ slovenskih družin in ki ne bo preveč oddaljen od prometnih žil, da se bodo lahko otroci iz vseh delov mesta in okolice vozili v šolo.

ZLATA POROKA V SEVERNI FRANCIJI

Zlate poroke so pri nas v Severni Franciji v rudarskih družinah redke zaradi silikoze. Naš rojak Franc Kepa pa jo je slavil s svojo ženo v krogu družine in prijateljev v nedeljo 8. februarja letos. Franc Kepa se je rodil leta 1889, žena Ana pa 1892. Poročila sta se v Hrastniku 2. februarja 1915.

V prvi svetovni vojni sta v rudarskih revirjih okusila vso trdoto borbe za obstoj. V stari Jugoslaviji je bil Franc Kepa zelo aktiven v naprednih organizacijah. Bil je zaupnik hrastniških rudarjev. V veliki železničarski stavki l. 1921 so hrastniški rudarji solidarno podprli železničarje. Zato so Franceta aretirali in zaprli v Celju. Za več mesecev je nato izgubil službo. Tudi v veliki rudarski stavki leta 1923 je sodeloval kot delavski zaupnik. Zato je bil odpuščen iz službe in se je moral z družino izseliti v tujino.

Prispel je v Severno Francijo, kjer se je takoj vključil v napredne organizacije. V naprednem duhu je vzgojil tudi svojega sina, ki je padel kot španski borec.

V imenu slovenske naselbine v Severni Franciji jubilentoma naše iskrene čestitke!

ALOJZ KOBILSEK
Sallaumines

Tudi Slovenska izseljenska matica toplo čestita jubilentoma in jima želi, da bi v srečni skupnosti v krogu svoje družine preživela še mnogo lepših in srečnejših let!

V MAJU PRIČAKUJEMO V HOLANDIJI GOSTE IZ SLOVENIJE

Lani avgusta je bil moški pevski zbor Sv. Joseph iz Waubacha v Sloveniji na koncertni turneji. Lepo uspele koncerte so priredili v Ljubljani, Zagorju, Trbovljah, Velenju in na Bledu. Povsod so bili izredno tople in navdušeno sprejeti in tega svojega obiska ne bodo pozabili.

Letos v maju pa pričakujemo v Holandiji obisk iz Slovenije, kajti pevci iz Waubacha so povabili kulturna društva iz Slovenije na obratni obisk. Običeje nas moški pevski zbor Zarja iz Trbovelj, harmonikarski orkester delavskega prosvetnega društva Svoboda iz Sentvida, kvartet Darka Skaberneta in kvintet Tineta Jelena, oba iz Trbovelj. Priredili bodo več koncertov v Heerlenu, Kerkradu, Waubachu in Trebecku. Drage goste iz domovine tople pozdravljamo! Potrudili se bomo, da jim bo lepo pri nas, kakor je bilo našim pevcem lani v lepi Sloveniji. Priredili jim bomo tudi nekaj zabavnih večerov, na katerih se bodo v prijateljskih pomenkih seznanili z nami jugoslovanskimi izseljenci v Holandiji.

Ce bi rojaki v Holandiji potrebovali kakšnih informacij v zvezi s skupnim obiskom domovine, oziroma bi se zanimali za posamezne nastope ansamblov iz Jugoslavije, naj se obrnejo na: R. Vek, Dr. Poelstraat 10, Waubach ali na: Franc Anderluh, Schepenstrasse 57, Kerkrade.

FRANC ANDERLUH,
Kerkrade, Holandija

Dne 27. februarja letos je slavil naš rojak, častni predsednik društva »Edinost« v Holandiji in najstarejši med nami Jozef Videc svoj 81. rojstni dan.

Poznamo ga kot dobrega Jugoslovana, ki je vedno pripravljen pomagati vsakomur. Društvo »Edinost« pa je dober svetovalec. Upamo in želimo, da bi bil še dolgo tako čil med nami. Najlepše čestitke in še na mnoga leta!

Predsednik društva »Edinost«
FRANC ANDERLUH,
Kerkrade, Holandija

Martinčičevi iz Lensa, Francija, prihajajo redno na oddih v našo lepo Dolenjsko. Lani so pripeljali s seboj tudi unučke. Tudi letos — na veselo svidenje!

ČESTITAMO!

Dne 9. aprila je slavil svoj osemdeseti rojstni dan rojak Franc CEBIN iz Homberga v Nemčiji, splošno znani in priljubljeni dolgoletni skupinovodja naših rojakov iz Westfalije.

Jubilantu želimo še mnogo zdravih in srečnih let!

UREDNIŠTVO

JUGOSLOVANSKI KLUB

Jugoslovani v Eskelstini na Švedskem so ustanovili svoj klub, ki so ga imenovali Jugoslovanski klub na Švedskem. Njegov namen je združevati Jugoslovane na Švedskem ter krepiti vezi z domovino. Po-budnik za ustanovitev kluba je njegov sedanji pred-sednik Boris Sumonja, po rodu iz Karlovca. Klub šteje 40 članov. Ima tri prostore, televizijo, avtomatičen gramofon, razne družabne igre in knjižnico. Ima tudi lasten bife.

V JULIJU »TEDEN MLADINE SNPJ«

Prvi teden v juliju — od 4. do 6. julija — se bodo člani mladinskih krožkov SNPJ zbrali na svoji prvi mladinski konvenciji SNPJ. To svoje pomembno slavje bo naš mladi rod začel z velikim piknikom in z bogatim kulturnim programom, ki bo 4. julija na izletniških prostorih farme SNPJ. Naslednja dva dni pa bo zborovanje konvencije v prostorih Slovenskega delavskega doma na Waterloo Rd.

LEPO USPEL MLADINSKI KONCERT

Slovenska kulturna društva v Ameriki so imela v letošnji sezoni zelo veliko lepo uspelih prireditev. Z njimi vsako leto znova potrjujejo prav živahni utrip svoje umetniške dejavnosti. Tudi mladina se lepo in vedno več uveljavlja, kar je posebno razveseljivo. To je dokazal koncert mladinskih krožkov št. 2, št. 3 in 77 SNPJ, ki so ga priredili 27. januarja na Recher Ave v Euclidu. V bogat koncertni program so vključili tudi opereto »Cinderella«. Prireditev je lepo uspela. Mladi godbeniki so se izkazali.

MAJA — KONVENCIJA PROGRESIVNIH SLOVENK AMERIKE

V začetku maja se bodo zbrale delegatke vseh številnih krožkov organizacije Progresivnih Slovenk Amerike v Chicagu na konvenciji, ki bo zasedala 4. in 5. maja v Slovenskem centru na Lawndale ave. Gostitelj bo chicaški krožek PS št. 9. V predkonvenčni kampanji, ki bo zaključena konec aprila, krožki PS tekmujejo pri pridobivanju novih članic. O konvenciji in sprejetih sklepih bomo še poročali. H konvenciji naše čestitke in tople želje za nadaljnje uspešno delo organizacije!

NOVI ODBOR GLASBENE MATICE V CLEVELANDU

Clevelandska Glasbena matica si je letos izbrala za predsednika Johna Perencevića, prvega podpredsednika Franka Mallica, drugega podpredsednika Carolyn Budan in tajnico Anne Safred. Čestitamo k izvolitvi in želimo tej ugledni slovenski kulturni ustanovi nadaljnjih lepih uspehov!

V Euclidu so imeli v nedeljo 17. marca prav zanimivo prireditev. Pripravili so jo in nastopili — člani Kluba slovenskih upokojencev. Na programu so bile burka, živa slika ter pevske in plesne točke. Naše žene in možje, ki so nastopili, so prav gotovo lepo dokazali, da je sedem križev na plečih za slovenske korenine res prava malenkost. K uspehu prireditve je pa vsekakor veliko pripomogel tudi režiser — naš tako dobro znani navihani Stric Matič — Frank Česen, ki nam bo morda o prireditvi za Rodne grudo sam kaj več napisal.

USPELA KONFERENCA BRALCEV »JEDINSTVA« V TORONTU

Jugoslovansko-kanadski tednik »Jedinstvo«, ki izhaja v Torontu, je v nedeljo 10. februarja sklicalo konferenco svojih bralcev z namenom, da skupno najdejo poti in način za še večjo razširitev tega lista. Udeležba je bila lepa in v živahni razpravi so sodelovali skoraj vsi navzoči. V Torontu živi okrog deset tisoč Jugoslovancev, kar daje veliko možnost za razširitev lista. Sprožili so tudi mnogo koristnih predlogov. Skupna ugotovitev pa je bila, da so najbolj priporočljivi osebni stiki. Po izčrpnih dvehurnih razpravi je bil imenovan stalni sedemčlanski odbor za tisk, v katerem so v večini mladi bralci. Člani tega odbora bodo podvzeli nadaljnje ukrepe za razširitev Jedinstva. Na konferenci so bili navzoči tudi slovenski bralci tega lista. Izjavili so, da bo možno tudi med kanadskimi Slovenci povečati število naročnikov in bralcev Jedinstva, ki naj bi v bodoče v vsaki številki prinašal tudi slovensko stran. Za popularizacijo Jedinstva med Slovenci nameravajo v kratkem sklicati poseben sestanek slovenskih bralcev. Izmed teh bodo izbrali odbor, ki naj pridobi med Slovenci dopisnike ter naročnike in bralce.

JUGOSLOVANI V KANADI ZA POPLAVLJENCE V MAKEDONIJI

Velike poplave v Jugoslaviji, posledica letošnje izredno hude zime, ki so zlasti hudo prizadele nekatere republike, med temi Makedonijo, so živo odjeknile tudi med našimi ljudmi na tujem. Makedonci, ki žive v Kanadi, so ustanovili poseben kanadsko-makedonski odbor, ki bo zbiral prispevke za poplavljenec v Makedoniji. Prvo prireditev v ta namen je imelo Jugoslovansko-kanadsko združenje Bratstvo in enotnost v Torontu 2. marca. Prireditev je lepo uspela. Čisti dobiček 406,50 kanadskih dolarjev, je bil izročen odboru za pomoč poplavljenecem v Makedoniji, ki bo denar odposlal preko kanadskega rdečega križa v Jugoslavijo. V isti namen so članice Združenja Bratstvo in enotnost 16. marca imele družabno prireditev v počastitev dneva žena, ki se praznuje v tem mesecu. Tudi dobiček od te prireditve je namenjen za pomoč poplavljenecem v domovini kateremu bo dodan tudi znesek zbran z nabiralnimi polami, ko bo ta zbirka zaključena.

Dne 5. marca je bil zelo dobro obiskan tudi filmski večer, ki ga je priredila Zveza kanadskih Jugoslovancev. Predvajali so več jugoslovanskih filmov, ki so gledalce navdušili.

*Ob tihí nočni uri,
ko vsi že mirno spe,
se sklonim k tvoji sliki,
odprem svoje srce.*

*O mati, mati, zlata,
jaz ljubim te srčno.
Le žal, da mnoga leta
mi spiš že pod zemljo.*

Pepca Slapnik, Bregenz — Avstrija

FARMA SNPJ — PRILJUBLJENA IZLETNA TOČKA SLOVENCEV

Clevelandska farma SNPJ je ena najbolj priljubljenih poletnih izletnih točk Slovencev od blizu in daleč. Vse poletne mesece je zlasti ob sobotah in nedeljah na njej živo kakor v mravljišču. To ni nič čudnega. Vsak najde prijetno zabavo. Mladino vabi lepo igrišče, starejše balinišče in plešišče, pa prijetne gozdnate samote. Živahno žuboreči potoček te spomni na stari kraj — poleg tega pa tudi udobna odlična kuhinja. Tako je za vse obiskovalce, ki jih je vedno več, farma postala kar premajhna. Morali so odkupiti še šest in pol akra zemljišča. Letošnjo sezono bodo odprli 26. maja in potem bo na izletniški farmi SNPJ živ-žav — vse do pozne jeseni. Že vnaprej želimo vsem našim izletnikom na farmi — mnogo prijetne zabave in počitka!

SLOVENSKI FILMSKI IGRALEC UMRL

V znanem ameriškem filmskem središču Hollywoodu v Kaliforniji je umrl 55-letni George Dolenz, ki se je priselil iz Slovenije v začetku druge svetovne vojne. Dolenz je bil — kakor poroča publicist Frank Česen v Prosveti — vseskozi zaveden Slovenec, ponosen na svoje poreklo. V Hollywoodu je bil splošno znan in priljubljen. Bil je lastnik restavracije »Sunset«. Uveljavil pa se je tudi kot filmski igralec. Nastopal je pri Universal Pictures, pozneje pa tudi drugod in znal odlično prikazati številne karakterne like, ki so nastopali v manjših vlogah. Njegov zadnji nastop je bil v filmu »Bobaza« za televizijski program.

AKCIJA ZA MUZEJ NIKOLE TESLA

Dvajset let je že preteklo od smrti velikega sina naše kamnite Like, izumitelja Nikole Tesla, katerega ime je danes znano po vsem svetu. Tudi Nikola Tesla je bil izseljenec. Svoje največje izume, ki so ga proslavili po vsem svetu, je odkril v Ameriki, kjer je vrsto let živel in delal. Njegova znanstvena odkritja so proslavila tudi deželo, v kateri je živel. Ta pa je pozabila nanj. Tesla v Ameriki nima niti skromne spominske plošče. Konec preteklega leta so začeli naši izseljenci zbirati prostovoljne prispevke z namenom, da se velikemu jugoslovanskemu znanstveniku v Ameriki postavi spomenik in uredi muzej, kjer bi bila zbrana njegova dela. Akcijo je začel Vinko Ujčić, ki objavlja v Zajedničarju in drugih izseljenskih listih v angleščini in srbohrvaščini obširne članke o našem velikem znanstveniku. Teslin muzej nameravajo urediti v Milwaukeeju, spomenik pa bi postavili v New Yorku.

vprašanja in odgovori

A. R. — Avstrija

Kot partizan za časa NOV v brigadi Srečka Kosovelca sem bil dvakrat ranjen. Po osvoboditvi sem se vrnil v Avstrijo. Ali imam pravico do kakšne odškodnine in kako jo dosežem? Priče imam v Bohinju. Če bi prišel za stalno v Jugoslavijo in se tam zaposlil, ali bi se mi štela delovna doba v Avstriji za pokojnino? Koliko bi stala enodružinska hiša, če bi si jo postavil v Bohinju, kajti rad bi se oženil s Slovenko in si tam ustvaril svoj dom.

Z dokazili, ki jih imate, da ste sodelovali v NOV, zaprosite za komisijski pregled na Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani. Komisija bo določila odstotek vaše invalidnosti, po katerem se odmeri invalidnina.

Delovna doba v Avstriji se vam ne bo mogla šteti za pokojnino, če bi se do upokojitve zaposlili v Jugoslaviji, kajti med Jugoslavijo in Avstrijo žal še ni konvencije o socialnem zavarovanju. Po nekih predpisih, ki se sedaj šele pripravljajo, pa bo možno leta za pokojnino vplačati pri Zavodu za socialno zavarovanje. Nekaj o tem je napisal dr. Kopač v Rodni grudi št. 2/1965.

Cene za stanovanjske hiše so različne. Odvisne so od velikosti hiše, načina gradnje in kraja, kjer nameravate zidati. Najbolje storite, če se informirate pri kakšnem gradbenem podjetju v Bohinju. Lične lesene montažne hišice pa izdeluje tovarna »Jelovica« v Škofji Loki v različnih velikostih. Če bi vam ta način gradnje ustrezal, pišite v Škofjo Loko, da vam pošljejo prospekte.

K. J. — Nemčija

Moj mož bi se rad za stalno vrnil v Jugoslavijo, ne ve pa, če se mu bodo štela leta, ko je bil zaposlen v Nemčiji, za pokojnino. Lepo vas prosim, da nas o tem natančno obvestite.

V Rodni grudi št. 6/1962 je bilo objavljeno, s katerimi deželami ima Jugoslavija sklenjene socialne konvencije. Med Jugoslavijo in Nemčijo pa žal take mednarodne pogodbe o socialnem zavarovanju ni. Vendar pa naša država predvojnimi izseljencem, ki so bili v delovnem razmerju v državah, s katerimi nima sklenjene konvencije, izjemoma šteje za pokojnino vso delovno dobo v inozemstvu, če so po svojem povratku v domovino zaposleni najmanj še pet let. Seveda morajo za delovno dobo v tujini predložiti potrebno dokumentacijo. Pokojnina se v tem primeru določi po predpisih, ki veljajo za jugoslovanske državljane. Če pa se je vaš mož zaposlil v Nemčiji po drugi svetovni vojni, nima te možnosti.

J. R. — ZDA

Prosim vas za cenik slovenskih knjig založbe Borec v Ljubljani. Rad bi naročil več knjig. Prosil bi vas tudi, da mi pošljete knjigo Louisa Adamiča »Vrnitev v rodni kraj«, če se dobi v slovenščini. Stroške vam bom povrnil, ko mi sporočite ceno.

Založbo Borec smo naprosili, da vam pošlje prospekte svojih knjig, kar upamo, da je takoj storila. Knjigo L. Adamiča pa smo za vas kupili pri Državni založbi Slovenije in vam jo bomo odposlali, da ustrežemo vaši želje. Knjiga stane 1950 dinarjev.

Ker ste ljubitelj slovenske knjige, se morda ob priliki še sami obrnite tudi na Državno založbo Slovenije v Ljubljani, Mestni trg 26, da vam pošlje svoj najnovejši knjižni katalog.

M. Drole

JAGODE IZ SLOVENSKEGA VRTA V AMERIKI

RODNO GRUDO prebiram že deset let in zelo sem vesel dobrih novic iz domovine. Bivša Avstrija nam ni dala dovolj kruha, zato smo si ga bili primorani poiskati na tujih tleh. Meni je bilo komaj osemnajst let, ko sem moral s trebuhom za kruhom. Začetek je bil zelo težak, posebno, ker nisem znal angleško. Trdo sem moral delati za vsakdanji kruh. V letu 1958 sem obiskal rojstno domovino in z veseljem opazil velike, velike spremembe in napredek.

Poleg denarja za štiri naročnike *RODNE GRUDE*, vam pošiljam še sliko, na kateri boste videli, kako debele jagode rastejo na slovenskem ortu v Ameriki, ki jih vzgajam sam. Na sliki je tudi moja žena Katarina.

Steve Chuck, Lisbon, Ohio, ZDA

pišejo nam

IZ NEMCIJE

TUDI DRUGIM SLOVENCEM TUKAJ BOM POKAZALA »RODNO GRUDO«

Lepo se zahvaljujem za vaš list, ki mi je zelo všeč. Tudi drugim Slovincem tukaj v naši bližini bom pokazala in priporočila RODNO GRUDO. Naročena sem še na CELJSKI TEDNIK in ko prebiram tisk iz domovine, tešim domotožje. Posebno vesela sem četrtkovih večerov in sobotnih radijskih oddaj za izseljenca, kajti ni je lepše stvari, kot domača pesem! Iskreno vas pozdravlja

Jožica Zosig iz Moersa

KOLEDAR JE ZELO ZANIMIV

Ne znam vam opisati, kako vesel sem bil vašega koledarja! Zelo je zanimivo in slike so krasne! Pazljivo sem prebral vse, od stavka do stavka, od besede do besede in s ponosom ugotavljam, kako napreduje naša domovina na vseh področjih. Tudi RODNO GRUDO imam rad. Prilagam trideset mark za obe naročnini, kar je več, pa naj bo Matici, ki tako lepo skrbi za nas izseljenca, v pomoč.

Jožef Černuta iz Mülheima

NISEM POZABILA SLOVENSČINE V PETDESETIH LETIH

Pošiljam vam naročnino za revijo in za koledar. Tako si že želim spet obiskati rojstno domovino. Upam, da bo naš požrtvovalni rojak Franc Cebin spet zdrav in šel z nami. Osem let je skrbel za naše Transporte in želim, da bi nas še spremljal. Moram vam povedati še to, da delate res veliko, plemenito delo, ko izdajate publikaciji RODNO GRUDO in SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR. Mnogim bosta pripomogli, da ne pozabijo slovensčine. Veste, tisti naši rojaki, ki že v petih letih pozabijo materin jezik, se mi kar smilijo. Jaz v petdesetih letih življenja v tujini nisem pozabila slovensčine in ponosna sem na našo lepo domovino!

Berta Sorčan iz Dortmunds

HVALEŽEN SEM PRIJATELJU

Naš rojak in moj prijatelj Alojz Lapan vam je poslal moj naslav in že sem prejel vašo prelepo revijo. Hvaležen sem prijatelju, ki mi je pomagal, da sem spoznal vaš tisk. Prosim, pošljite mi tudi koledar! Prejmite lepe pozdrave od vašega novega naročnika in vseh tukajšnjih Slovencev!

Phillip Sattler iz Herneja

PONOSNI SMO NA NAŠO DOMOVINO

Tudi Slovenci v tujini pozorno spremljamo svetovne dogodke. Ponosni smo na našo domovino, ki toliko prispeva k ohranitvi miru na svetu in uživa ugled med naprednim, miroljubnim človeštvom. Želimo Jugoslaviji tudi v bodoče mnogo uspehov. Prav tako želimo plodno delo Slovenski izseljenski matici, ki smo ji iz srca hvaležni za izkazano nam skrb. Pošiljam naročnino za vaši prelepi publikaciji, ki ju vedno težko čakam. Vaš zvesti naročnik

Franc Kosmač iz Moersa

ZELIM POSTATI VAŠ NAROČNIK

Z nepopisnim veseljem sem prejel proo pošiljko vaših publikacij. Zbujata mi sladke spomine na mater domovino. Tukaj je dosti slovenskih družin, ki jih biča ista usoda — življenje v tujini! Naše edino veselje so ljubljanske radijske oddaje in vaš tisk. Zato želim postati vaš naročnik. Priscrčno pozdravljam domovino in vse naše ljudi!

Vinko Mugerle iz Saarbrückna

IZ AVSTRALIJE

PRIDOBIL SEM DVA NAROČNIKA

Zelo prijetno sem bil presenečen, ko sem prejel RODNO GRUDO na vpogled. Všeč mi je vsebina, posebno slike naše prelepe Slovenije. Pridobil sem še dva nova naročnika za vašo revijo. Pošiljam vam njihova naslova in naročnino. Lep pozdrav in mnogo uspehov!

Paole Kersikla iz Eucumbene

PREJEL SEM NA VPOGLED VAŠO REVIJU

Prejel sem nekaj številčk vaše revije na vpogled. Moram priznati, da je Rodna GRUDA zelo zanimiva in lepo urejena, pa želim postati njen stalni naročnik. Ž ženo bova zelo vesela, če jo bova redno prejemale, ker naju bo spominjala na rojstni kraj in naju obveščala o dogodkih doma.

Albert Korencan iz North Q'ida

IZ SVICE

TAKO VSAJ VEMO, KAKO SE IMATE

Za vaš koledar in revijo, ki ste jo poslali, se prav lepo zahvaljujem. Zadovoljen sem z vašim čtivoom, saj je zelo zanimivo in prijetno napisano. Tako vsaj vemo, kako se imate v domovini. Prav lepo napredujete, čestitam!

Franc Neplužan iz Luzerna

IZ FRANCIJE

PRED TRIDESETIMI LETI SMO SI MORALI V TUJIH KRAJIH ISKATI KRUHA

Ne zamerite, če pošiljam naročnino malo pozno. Tako zelo mi je všeč vaša revija, da ne bi več hotela biti brez nje. Posebno rada pregledujem slike. Doma sem iz Otavca pri Crnomlju. V RODNI GRUDI sem videla fotografijo novega hotela, ki je bil lani dograjen in sem zelo ponosna! Domovina se iz dneva v dan lepše razcvita. Pred tridesetimi leti smo si morali v tujih krajih iskati kruha, na našo veliko žalost. Najlepše je pač domače gnezdo! Lepe pozdrave vsem čitateljem RODNE GRUDE!

Antonija Simonič iz Montdidiera

ZAHVALA

Pred povratkom v Francijo je moj mož nepričakovano zbolel na železniški postaji v Ljubljani. Bil je deležen vsestranske in takojšnje pomoči, za kar se oba najtopleje zahvaljujemo!

Iskrena hvala Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, Postaji Ljudske milice, Zavodu za socialno zavarovanje in osebjem interne klinike, ki so možu pomagali v času bolezni, ter podružnici Izseljenske matice v Trbovljah za izdatni prispevek 10.000 din. Oba se najtopleje zahvaljujemo tudi jugoslovanskemu poslanstvu v Parizu za kritje voznih stroškov ob povratku v Francijo ter odboru Združenja Jugoslovancev za posredovanje in drugo pomoč.

Terezija in Franc Sušteršič,
Vigles, P. d. C. Francija

POPRAVLJAMO!

V aprilski številki, kjer smo vam predstavili naše mlade filmske umetnike, sta sliki na str. 115 zgoraj zamenjani. Na sliki, označeni pod št. 3 je Ljubljanka Spela Rozin, na sliki pod št. 5 pa Mariborčanka Manja Golc.

Francija

Ambassade
de la RPF de Yougoslavie,
54, Rue de la Faisanderie,
PARIS XVI

Consulat Général
de la RPF de Yougoslavie,
17, Rue Ereckmann-Chatrian,
STRASBOURG

Consulat Général
de la RPF de Yougoslavie,
Promenade de la Corniche 145,
MARSEILLE

ZR Nemčija

Ambassade Royale de Suède,
Service de protections des intérêts
de la RPF de Yougoslavie,
BAD GODESBERG, Schlossstrasse 1

Consulat Général
de la RPF Yougoslavie,
HAMBURG 15, Harvestahuderweg 101

Consulat Général
de la RPF de Yougoslavie,
MÜNCHEN 27, Böhmerwaldplatz 2

Holandija

Ambassade
de la RPF de Yougoslavie,
Groot Hertoginnelaan 30,
LA HAYE (Pays-Bas)

Belgija

Ambassade
de la RPF de Yougoslavie;
9, rue de Crayer,
BRUXELLES

Velika Britanija

Embassy
of the FPR of Yugoslavia,
25, Kensington Gore,
LONDON, S. W. 7

Consulate
of the FPR of Yugoslavia,
19, Upper Phillimore Gardens,
LONDON, W. 8

Avstrija

Generalkonsulat
der FVR Jugoslawien,
Hilmteichstrasse 10,
GRAZ

Generalkonsulat
der FVR Jugoslawien,
Radetzkystrasse 26,
KLAGENFURT

Botschaft
der FVR Jugoslawien,
Rennweg 5,
WIEN III

Svedska

Ambassade
de la RPF de Yougoslavie,
Tyrgatan 6,
STOCKHOLM

Seznam predstavništva FLR Jugoslavije v državah, kjer žive slovenski izseljenci

Svica

Ambassade
de la RPF de Yougoslavie,
Kaleheggweg 38,
BERNE

Consulat Général
de la RPF de Yougoslavie,
Eidmattstrasse 33,
ZÜRICH

Consulat Général
de la RPF de Yougoslavie,
11 bis Avenue de Champel,
GENEVE

Italija

Ambassade
de la RPF de Yougoslavie,
Via dei Monti Parioli 20,
ROMA

Consolato Generale
de la RPF di Jugoslavia,
Via Luigi Pirandello NO 3,
MILANO

Consolato Generale
de la RPF di Jugoslavia,
Strada del Friuli 54,
TRIESTE

Združene države Amerike

Embassy
of the FPR of Yugoslavia,
2410 Calif. St. N. W.,
WASHINGTON 6, D. C.

Consulate General
of the FPR of Yugoslavia,
38 East Bellevue Place,
CHICAGO 11, Illinois

Consulate General
of the FPR of Yugoslavia,
No 3050 Pacific Avenue,
SAN FRANCISCO, California

Consulate General
of the FPR of Yugoslavia,
816 Fifth Avenue,
NEW YORK 21, N. Y.

Consulate General
of the FPR of Yugoslavia,
Farmers Bank Building,
Room 306, 501 Fifth Avenue,
PITTSBURGH 22, Pa

Canada

Embassy
of the FPR of Yugoslavia,
17, Blackburn Avenue,
OTTAWA, Ontario

Consulate General
of the FPR of Yugoslavia,
377, Spadina Road,
TORONTO, Ontario

Argentina

Embajada
de la RPF de Yugoslavia,
Marcelo T. de Alver 1705
(Ex Charcas),
BUENOS AIRES

Seccion Consular
de la RPF de Yugoslavia,
Avenida de mayo N° 1370,
P. 3° ESCR. 7/12,
BUENOS AIRES

Brazilija

Embaixada da RPF de Jugoslavia,
Rua Dona Mariana, 48 (Botafogo),
RIO DE JANEIRO

Consulat
Général de la RPF de Yougoslavie,
Rua Consolacao N° 37 - 89,
SAO PAULO

Chile

Embajada de la RPF de Yugoslavia,
Santa Magdalena 41,
SANTIAGO DE CHILE

Mexico

Embajada de la RPF de Yugoslavia,
Avenida Prado Sur No 225-Lomas,
MEXICO 10, D. F.

Urugvaj

Legacion de la RPF de Yugoslavia,
Avenida Dr. Americo Ricaldoni 2523,
MONTEVIDEO

Peru

Consulat General of the RPF of
Yugoslavia,
Los Laureles 435,
SAN ISIDRO, LIMA

Venezuela

Embajada de la RPF de Yugoslavia,
Edificio Teatro Altamira,
Entrada Oeste - Apto. 74, piso 7,
Plaza Altamira - Sur; ali
Embajada de la RPF de Yugoslavia,
Apartado del Este 4647,
CARACAS

Avstralija

Consulate
General of the FPR of Yugoslavia,
8 The Retreat, Double Bay,
SYDNEY

Nova Zelandija

Consulate
General of the FPR of Yugoslavia,
49 Hobson Street, Thorndon,
WELLINGTON

Prodaja blaga tujim turistom z 20% popustom

Rojaki iz tujine imajo v Jugoslaviji na osnovi posebnega predpisa kot turisti pravico kupovati v trgovinah celo vrsto industrijskega blaga, razen živil, z 20% popustom, vendar samo, če plačajo blago s čekom. Posebno primerni za tak namen so travellers čeki.

V Sloveniji prodajajo blago z 20% popustom naslednja trgovska podjetja:

CELJE

- »Moda«, Celje
- »Ljudski magazin«, Celje

DRAVOGRAD

- »Ostrica«, Dravograd

GORNJA RADGONA

- »Sloga«
- Jurkoviče 14
- Partizanska cesta 5
- Partizanska cesta 8
- Partizanska cesta 17
- Slatina Radenci 12

IDRIJA

- »Izbira«, Idrija

IZOLA

- »Mavrica«
- Kidričevo nabrežje 16
- Ljubljanska 41
- Kristanov trg 6
- Čevljarska 15
- Ljubljanska 5
- Zelenjavni trg 5
- UMAG, Trg JNA 4

JESENICE

- »Planika«, Jesenice

KOBARID

- »Tekstil«, Kobarid

KOPER

- »IMEX«, Koper in Portorož
- »Soča«, Koper
- »Planika«, Zupančičeva 45
- »Borovo«, Koper

KRANJ

- »Planika«, Prešernova 5

LENDAVA

- »Univerzal«
- Partizanska 98
- Partizanska 99
- Partizanska 79
- Partizanska 88
- Partizanska 100
- Partizanska 101
- Partizanska 106

LESCE

- »Murka«, Lesce

LJUBLJANA

- »Steklo oprema«, Titova 18
- »Fotomaterial«
- Cankarjeva 7 in Puharjeva 3

- »Elektrotehna«, Miklošičeva 38
- »Slovenijasport«, Titova cesta
- »Varteks odijela«, Dalmatinova 4
- »Volna«, Nazorjeva 1
- »Naprijed«, Cankarjeva 5
- »Na-ma«
- Cankarjeva 1 in Wolfova 1
- »Novost«
- Titova 10 in Cankarjeva 4
- »Peko«
- Titova 4 in Miklošičeva 14
- »Modna hiša«, Cigaletova ulica
- »Tkanina«, Cankarjeva 4
- »Drogerija«
- Čopova 5 in Nazorjeva 5
- »Krzno«
- Mestni trg 22
- (ZAGREB, Ilica 51)
- »Usnje«
- Nazorjeva 5 in Čopova 9
- (REKA, Korzo narodne revol. 2)
- »Usnjeni izdelki«, Čopova 20
- »Borec«, Titova 17
- »Borovo«
- Tavčarjeva 1, Mestni trg 10 in Titova cesta
- »Slovenijales«
- Kidričeva 1 in Čopova 14
- »Bala«, Titova 5

LJUTOMER

- »Vesna«
- Glavni trg 5
- Prešernova 2
- Miklošičev trg 6
- Prešernova 10
- Glavni trg 10

MARIBOR

- »Veletkanina«
- Tekstilni dom, Jurčičeva 4
- Tkanina, Partizanska 15a
- Moška moda, Partizanska 15
- »Tovarna čevljev«
- Gosposka 15 in Jurčičeva 4
- »Tanin«, Jurčičeva 8
- »Dom«, Gosposka 18
- »Zarja«
- Gosposka 25
- Gosposka 22
- Gosposka 10
- Gosposka 9
- Glavni trg 15
- Koroška 10
- Partizanska 21
- »Planika«, Glavni trg 2
- »Borovo«
- Partizanska 11
- Gosposka 25
- Dvorčakova 10

- »Alpina«, Koroška 18
- »Kuna«, Maribor
- »Obzorja«
- Gosposka 5 in Partizanska 9
- »Merkur«, Maribor
- »Slovenijasport«, Maribor
- »Vezenine«, Maribor

MURSKA SOBOTA

- »Tehnopromet«, Murska Sobota
- »Merkur«
- Titova 11, Titova 27 in Titova 33
- »Potrošnik«
- Titova 19 in Titova 12
- »Prekmurski magazin«, Murska Sobota

NOVA GORICA

- »Manufaktura«, Nova Gorica

PIRAN

- »Jadro«
- Izbira, Piran
- Zvezda, Portorož

POSTOJNA

- »Nanos«, Tržaška 9
- »Trgovsko podjetje«, Tržaška 2
- Tržaška 15
- Ljubljanska 11
- Ljubljanska 13
- »Planika«, Ljubljanska 1
- »Borovo«, Postojna

PTUJ

- »Izbira«, Ptuj
- »Panonija«, Ptuj
- »Merkur«, Ptuj

RADLJE OB DRAVI

- »Tehnika«, Radlje ob Dravi
- »Radlje«, Radlje ob Dravi

RADOVLJICA

- »Železnina«, Radovljica

RAVNE NA KOROŠKEM

- »Ljudski magazin«
- Ravne na Koroškem

ROGAŠKA SLATINA

- »Izbira«, Rogaška Slatina

SENTILJ

- »Gorice«, Sentilj v Slov. Goricah

TOLMIN

- »Jadranka«, Tolmin

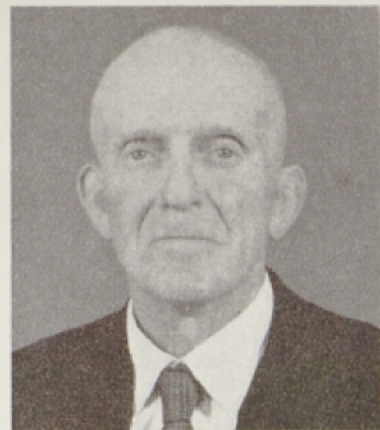
Sentrupert na Dolenjskem

naši kraji

Zužemberk

naši zastopniki

Ignac Mandelj, iz Bruaya en Artois v Franciji, je rojen v Zatični pri Litiji. Bilo mu je komaj pet let, ko je izgubil očeta, in komaj sedem let, ko je moral delati za vsakdanji kruh pri premožnem kmetu. Grenkemu otroštvu je sledila trda mladost in Mandelj se je, kakor mnogi drugi naši ljudje, odločil za pot v tujino. Takole pravi Mandelj:

Ker v stari Jugoslaviji ni bilo dela in kruha za vse, ker so preganjali in zapirali delavce, sem šel s trebuhom za kruhom v Francijo, kjer sem še zdaj. Vendar svoje domovine nisem pozabil!

Hvaležen sem vam, da za Slovence v tujini izdajate vaši publikaciji. Posebno všeč mi je Rodna gruda, saj mi vsak mesec prinese košček domovine in polno zanimivih vesti iz življenja Slovencev doma in na tujem.

Kljub starosti, saj imam že petinsedemdeset let, z veseljem raznašam Rodno grudo med tukajšnjimi naročniki. Sodeloval bom pri širjenju vašega tiska, dokler bom zdrav. Vsem, ki urejajo revijo in vsem zastopnikom vašega tiska v tujini pošiljam najlepše pozdrave in jim želim še mnogo uspehov.

Jože Gabrovec iz Barlina v Franciji prav tako toplo pozdravlja vse naročnike in prijatelje Rodne grude po vsem svetu. Lepo se zahvaljuje Slovenski izseljenski matici za skrb, ki jo izkazuje slovenskim izseljencem. Tudi Gabrovec po svojih močeh skrbi za povečanje števila naših naročnikov. Dela skupaj z Ignacem Mandljem; oba sta požrtvovalna zastopnika že vsa leta. Gabrovcu je precej opešal vid, pa pravi, da ga boli srce, če pomisli, da ne bo več mogel brati Rodne grude in če ne bo več mogel sodelovati z nami. Vendar piše v enem svojih zadnjih pisem: Sodeloval bom, dokler bom mogel.

Draga naša zastopnika, Mandelj in Gabrovec, iz srca Vama želimo, da bi ostala čila še dolgo let in da bi z uspehom sodelovala z nami v prid širjenja prelepe slovenske besede na tujem.

Pomlad v Martuljku

Foto: Jaka Čop

